

Ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Cafés en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opggericht door Kolonel
G. E. V. L. van Zuylen,
21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang
is een algemeen
Nederlandsch belang“.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST } TELEF. 4519. POSTGIRO 14574

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD“
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. TEL. 4519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN
moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden
aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich in
Nederland tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519. Postgiro 14574;
in Nederlandsch-Indië tot den Hoofdvertegenwoordiger te SOLO.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20,
Tel. Interc. 474 en 475. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

**HEEREN
EN
KINDER
KLEEDING**

PEEK &
CLOPPENBURG

**KLEEDING
NAAR
MAAT**

NHOUD: Een Indische Nieuwjaarswensch van 100 jaar geleden. — Uit de Oude Doos. — Feuilleton. — Naamlijst van bekende overledenen in 1921. — Pers-overzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften. — Uit de Eur. Pers. — Uit de Inl. Pers. — Uit de Chin. Pers. — Lit. Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. — Meded. — Mutaties van 28 Dec. 1921 tot 4 Januari 1922.

Een Indische Nieuwjaarswensch van 100 jaar geleden. *)

.....Thans ligt een nieuw jaar voor ons, gehuld in den ondoordringbaren nacht der toekomst. Het is den sterveling niet vergund den sluyer op te ligten, die de aanstaande gebeurtenissen voor het zwakke menschenoog verbergt. De redacteur moet zich dan ook vergenoegen met zich te bepalen tot de ongewenste wenschen die hij met een welmeenend harte voor de toekomst vormt.

Mogen in den loop van het tegenwoordig jaar de handel en zeevaart, die bronnen van algemeen voorspoed, meer en meer in bloei aanwassen en hunne weldaden op de ingezetenen dezer volkplanting in ruime mate uitstorten! Mogen vrede en eensgezindheid in de huisgezinnen wonen en vriendschap en goede trouw de banden der gezellige verkeer al nauwer en nauwer toehalen! Moge elk

*) Deze wensch, waaraan voorafgaat de herdenking van de uitharsting en voortgang van de cholera en die der overwinning van Palembang door Generaal de Kock, is overgenomen uit de Bataviasche Courant, no. 1. van 5 Jan. 1822.

bijzonder persoon, tevreden in den stand welken het lot hem in de maatschappij heeft toegewezen zich gelukkig gevoelen in de betrekkingen welke hem omringen en met een dankbaar hart de voorregten erkennen welke wij allen zoo gelukkiglijk genieten onder het zacht en weldadig bestuur van onzen beminden Gouverneur-Generaal!

Uit de Oude Doos.

(Vervolg).

Behalve de advertentiën geven ook de extracten van regeeringsbesluiten, in de „Bat. Kol. Courant“ gepubliceerd, eene afspiegeling van de samenleving dier dagen. Zij leggen mede getuigenis af van de onveranderlijke grondtrekken, waarin het menschelijk karakter gelegd is. De tijden en de gebeur-

ATTENTIE. Volgens Art. 3 van het Huish. Reglem. behoort opzegging van het lidmaatschap plaats te hebben, schriftelijk vóór 15 December. Derhalve kunnen verzoeken tot afschrijving als lid der Vereeniging niet meer in behandeling worden genomen.

tenissen verschilden, de beweegredenen bleven dezelfde. Zucht om zich te „dekkèn“, zucht om zichzelf te bevoordeelen ten koste van een ander (en die andere was veelal de Staat) zucht tot het ontduiken van verbintenissen, tot het knevelen van den inlander, *la gente taillable et corvéable à merci*, tot het prijsgeven van de eer liever dan van het leven, tot het aanbidden van de opgaande zon, al deze trekken behooren tot het algemeen mensche-

A B M

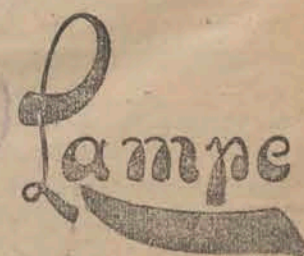
INDISCHE
UITRUSTINGEN
VOORDEELIGST
ADRES:
**AU BON
MARCHE**
A. DE VRIES & ZONEN
AMSTERDAM
ROTTERDAM
DEN HAAG
UTRECHT
BAARN

Wegens **OPHEFFING** onzer fabricageafdeeling totale opruiming van Stoffen.

Circa **34500** EL

tegen 20 % van den kostenden prijs. Onze prijzen zijn:
f 0.50, 0.90, 1.10, 1.25, enz.

Vervolgens bieden wij aan onzen geheelen confectievoorraad tegen ongekend lage prijzen. Overtuigd U van onze buitengewone aanbieding.

Den Haag Spulstraat 8

P. M. Broekmans - Koningsplein 16-18-20 ^{hoek} Heerengracht - Amsterdam

Ladies' and Gentlemen's Tailor

Grootste en bekendste Nuis van eerste klas Dames- en Heerenkleeding

Speciaal ingericht voor repatrieerenden

Kleeding naar Maat in één dag gereed

NATUUR WOLLEN ONDERGOEDEREN
VAN
Janssen & Tilanus
FRIEZENVEEN
Verkrijgbaar in alle qualiteiten en maten bij
ISERIEF & Co Magazijn „de Prijslijst“
DEN HAAG.
Veenestr. 16-18. Valeriusstr. 29.
Prijscourant op aanvraag gratis.

H **Hammond School en COPIEERINRICHTING** **S**
Terwenakker 11a - Tel. 3117 - Rotterdam
(Ruys' Handelsvereniging) beveelt zich
beleefd aan als oudste inrichting op
dit gebied voor de levering van correct
schrijf- en copieerwerk.
Strengste discretie verzekerd. 82

Huwelijks-Uitzetten
Uitrustingen voor Indië
Luiermanden
Door onze veeljarige praktijk kunnen wij
U het beste leveren, in de meest kostbare,
maar ook in de eenvoudigste uitvoering.
Bij elke hoeveelheid leveren wij ook:
Lingeries - Bedlinens - Tafelgoederen
Huishoud- en Stukgoederen
Zichtzendingen, ook voor de Tropen, op
iedere aanvraag franco.
**Specialiteit: Tafel-, Bed-
en Huishoudlinens**
voor Hotels, Restaurants, enz.
Monsters op aanvraag
Firma A. NIJLAND
FABRIEK VAN WITTE GOEDEREN
ALMELO (Twenthe)

Utrechtsche Bouwassociatie
Belast zich met alle voor-
komende Bouwwerken onder
Architectuur
Joh. Kamphuisstraat 48, Utrecht
Bedrijfsleider: W. v. DOORN

Terwijl Gij rust, werken Uw
..... advertenties voor U

lijke, en tevens tot het verkeerde in den mensch. Zij treden te voorschijn uit de regeeringsbesluiten die dagen, en zelfs een zoo hardhandig tuchtmee-ster als mr. Herman Willem Daendels vermocht niet den domper op zulke aspiraties te zetten. Hij kon de uitingen daarvan straffen, maar ze niet verhinderen.

Werd zoo'n resolutie voluit afgedrukt, dan luidde de aanhef steeds: „Daendels, Maarschalk van Holland, etc. etc. Allen dengenen, die dezen zullen zien of te hooren lezen, Salut, doet te weten". In den regel werd echter niet het geheele besluit, maar slechts een extract daarvan opgenomen; en zulke besluiten betreffen allerlei gevallen en zaken van den dag. Zoo leest men iets over een kapitein van het O.-I. leger en een chirurgyn, die 't onder elkaar bedisseld hadden om aan den eerste een gewenscht ontslag uit 's lands dienst te bezorgen. Met pensioen — *versteht sich!* De kapitein zou een oogkwaal voorwenden, en de chirurgyn daarvoor het attest afgeven. Maar de opperchirurgyn bedierf het spelletje door het bekende *nilil* op 's mans ziekenbiljet te schrijven, en te verklaren dat hij oogen als een lynx had; waarop aanstonds eene vervolging tegen beiden werd ingesteld. Het besluit overwoog daarop dat deze poging om zich op 24-jarigen leeftijd en in oorlogstijd aan den dienst te onttrekken gestreng gestraft behoorde te worden „zelfs tot vindicatie der belediging, die daarin voor het corps officieren in het algemeen gelegen is". Het verklaarde derhalve den kapitein Schierbout voor infaam, ontslagen uit 's konings dienst, verplicht om met de eerste scheepsgelegenheid en op eigen kosten de kolonie te verlaten, zoomede om tot zoolang in arrest te blijven.

De chirurgyn der 2de klasse Akkerman werd voor twee maanden in de provoost gezet, „mits zijnen dienst tevens waarnemende, met waarschuwing om zich in den vervolge niet meer te vergissen in de diagnose van oogziekten, „sub pene van eene weer severe dispositie".

Een ander besluit komt bevestigen hoe scherp deze Maarschalk van Holland (eene waardigheid, die echter door keizer Napoleon spoedig opgeheven werd) gewoon was op te treden tegen de overtreders zijner bevelen. Het gold den drost van Pasoe-

roean C. Vos, dit met den regent van zijn gewest een accoordje had gemaakt, dat deze hem geregeld een zeker aantal „boeyangers" op zijn erf zou zenden tot onderhoud van zijne stallen en andere werkzaamheden. Daarvoor zou Vos 200 rijksd. per kwartaal betalen; wel te verstaan niet aan het werkvolk, maar aan den regent die hen preste. De zaak werd echter verkleit; en „overwegende het strafbare van zoodanige conduite in een drost", werd Vos voor drie maanden aan de hoofdwacht te Soerabaja in arrest gesteld en gedurende dien tijd zijne inkomsten verbeurd verklaard ten bate van de Hervormde Diaconie.

Had deze diaconie tijdelijk de inkomsten bekomen van alle ambtenaren, die „accoordjes" met regenten en andere inlandsche hoofden loopende hadden, zij ware er rijk bij geworden.

Onder Daendels' bestuur waren er groote gebeurtenissen in voorbereiding, die alvast hunne schaduwwerpen vooruit wierpen. Aan de verovering van Java door de Engelschen in 1811, welke hij niet meer zou

Every thing has a bright side,
This is the right side,
Try to find it.

Every thing has a dark side,
This is the wrong side,
Never mind it.

beleven, ging de verovering der Molukken in 1810 vooraf; het laatste was het voorspel van het eerste. Drie Britsche schepen verschenen in dat jaar voor Ambon, en maakten zich, bijna zonder sl. of stoot, van het eiland meester. Van den hertog van Alva luidt de bekende anecdote dat hij, de tijd vernemende van de inneming van den Briel, van boosheid zijn baret op den grond wierp en dien v. trapt. Van Daendels' mag vermoed worden, dat hij het Ambonsche jobsbericht een hertog van Alva geleek. Inderdaad, hij zou Ambon niet overgeven hebben, zooals de kolonel Filz gedaan had, die het eiland had moeten verdedigen. Wel was hij, thans een vijftiger bijna, die jaren der opbruisende jeugd te boven, waarin hij aan het hoofd van zijne Hattemer patriotten verklaard had de stad liever in brand te zullen steken dan haar aan de troepen van den

Feuilleton.

Indië

In Den spiegel van den Oceaen.

Beeld van Rust, Lijn en Kleur
door P. J. ZÜRCHER Jr.

XVII.

Maar intusschen... ..het is er, dat schoone, waarover heen de zon licht en de maan naargeestig den mistroosten blik laat gaan, in een zelfde niet-begrijpen, alsof zij zijn, beide, kinderen van ééne Moeder. Maar zij, ouder dan wij en wijzer, vorschten niet meer, bewust toch nimmer te kunnen doorgronden.....

En de vreemde bezoeker, als hij dit Paradijs komt binnen gevaren, wordt stil. Zijn oor legt zich te luisteren naar de adem-deining van de tropische rust, waarbinnen hij thans wordt gevoerd. Als een voorhang van zacht-donzig fluweel wijkt die hem onbekende materie, zij opent zich bij zijn nadering, als om hem door te laten en zijn oog aanschouwt nu plots den achtergrond van aanbiddelijk schoon in de morgenverte, die, nog nevel-bezwangerd, zich in volle ontsluiting bevindt.

Als een onzichtbare, ijle damp, gaat de rust over het stille water, dat tusschen wijde horizonten voortdeint van land tot land en de Vorstin van den dag vlecht er haar brooze ketenen van diamant, in

een kunstig spel van onophoudelijk geven en nemen, doorheen. Zij speelt met haar kostbaar bezit, roekeloos, als een kind, dat de waarde niet begrijpt en in verrukking komt door het telkens wederkeerende, wond're toeval, dat immer weer onuitputtelijke voorraden schept, uit de verzwegen bronnen van de geest-verrukkende tooversproken.

En te midden daarvan rusten de eilanden op het water, als bouquetten, geplaatst op een spiegel, door geen windzuchten beroerd. Zij staan er onbewogen, als op een schilderij, frisch en helder, maar mooier nog omdat zij leven en echt zijn. En in den klaren spiegel van den Oceaen, met zijn onpeilbaren diepteglans, geslepen uit smaragd van het edelste gehalte, trillen deze beelden, in kleur en lijn, weg in de diepte, die hen opvangt en bewaart en hun subtiële schoonheid er koestert. De zwaar belaste hellingen der bergen, die te hijgen schijnen onder den druk van het loome groen; de bamboezen woningen met de atappen daken, in de vlakke gegroepeerd, te midden van weer een andere vegetatie aan een zilveren stroom; het fel witte huisje, onder het vurig roode pannendak eener factorij aan de zandige kust, dat in den fellen zonneschijn te gloeien ligt; het fraaie schip, dat op stroom te wachten ligt en de on-verduisterde zon aan den met schitterende goudstof bestoven hemeltrans..... zij allen spiegelen zich af in dien vloed van stroomend smaragd, die deint rond den evenaar en in wiens schoot, als in droom gewiegd, de eilanden rusten van het tropische rijk, dat Neerland's grondgebied verzeftigvoudigt.

De Oceaen omspoelt ze aan alle zijden; gelijk stippen liggen zij er verspreid, als vergeten door den Schepper in dien verren uithoek van de aarde.

PERRY & CO.
AMSTERDAM - ARNHEM - 'S-GRAVENHAGE
UTRECHT - GRONINGEN
129
HUTKOFFERS

Uitsluitend eerste klasse
MUZIEKINSTRUMENTEN
SNAREN, enz.
Inruilen en Repareeren
LANSBERG's Muziekhandel
Schoolstraat 23 - DEN HAAG - Tel. H. 7324

Maatschappij van Brandverzekering v. h. Koninkrijk der Nederlanden

Opgericht 1838

te 's-HERTOGENBOSCH

Opgericht 1838

DIRECTEUR: Jhr. P. J. S. M. VAN DER DOES DE WILLEBOIS. — ADJUNCT-DIRECTEUR: Jhr. P. J. O. VAN DER DOES DE WILLEBOIS. — COMMISSARISSEN: MR. H. J. VAN LEEUWEN, Raadsheer in het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch. Jhr. Mr. F. X. VERHEIJEN, Lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, Raadsheer in het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch. H. F. J. M. VAN ZINNICQ BERGMANN, Industrieel te 's-Hertogenbosch. Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN Jr., Directeur der Amsterdamsche Maatschappij van Levensverzekering te Amsterdam. H. F. W. M. VAN BAER, Apotheker te 's-Hertogenbosch. CONSTANT M. J. H. TILMAN te 's-Hertogenbosch.

MAATSCHAPPELIJK KAPITAAL f 1.000.000.— — GERESERVEERDE BATEN OP ULTIMO DEC. 1920 f 786.057.93.

DE MAATSCHAPPIJ VERZEKERT ROERENDE EN ONROERENDE GOEDEREN, OP VASTE PREMIËN TEGEN BRAND- EN INBRAAK.

prins (Willem V) over te geven. En ook die latere, waarin hij als Fransch hoofdofficier het beleg voor Willemstad geslagen had, den kommandant Van Boetzelaer een ultimatum zedende, 't welk dezen het bloed naar 't hoofd deed stijgen.

„Als gij nog langer”, zoo heette het daarin, „uw tegenstand volhoudt, zult gij en uwe bezetting tot den laatsten man gemassacreerd worden”.

Van Boetzelaer las den brief zijnen officieren voor, vouwde dien dicht en sprak: „Ik dreig niet gaarne, maar als ik monsieur Daendels in handen mocht krijgen, zal ik hem laten fusilleren”.

Dit was het lot, thans door Daendels aan Filz toebedacht.

Het garnizoen van Ambon was krachtens de capitulatie met de Engelsche veroveraars naar Java overgebracht, en daar werd de kolonel, welke die capitulatie gesloten had, aanstonds voor het Hoog Militair Gerechtshof ter verantwoording geroepen, en in arrest gesteld. Bracht de schielijke overgave van de eilandengroep bij Daendels het krijgsmansbloed aan 't gisten, den kolonialen regent smartte het verlies van de groote Oost (want Banda en Ternate zouden eerlang volgen) die pas bij den vrede van Amiens in 1802 door de Engelschen aan Nederland was teruggegeven. Zijne aanschrijving aan den Raad van Indië, gelijk die in de „Bat. Kol. Courant” staat afgedrukt, draagt van dat gevoelen blyken:

„Ik ben overtuigd dat de Leden dezer Vergadering zullen deelen in de verontwaardiging, welke de lecture dezer stukken (n.l. die betreffende de overgave) in mij verwekt heeft, nademaal daaruit blijkt dat de magt der Engelschen eenlijk bestaan heeft in twee fregatten en een corvet, en in niet meer dan tusschen 3 à 400 man gedebarqueerde troepen, waaraan zich het Hollandsche garnizoen, sterk 1493 man goede troepen, tot onuitwissbare schande heeft overgegeven”.

En op de buil kwam nog een puist. Het bleek n.l. achteraf dat deze schepen alleen in last hadden gehad om Ambon te blokkeeren, en dan de versterkingen af te wachten waarmee men het eiland had willen aanvallen. De Engelsche *commodore* was dus buiten zijn boekje gegaan door Ambon en het historische kasteel *Victoria* alvast te veroveren, maar zeer ten genoegen van zijne committenten. De buit

Schuwe meeuwen, in blanke vederpracht, vliegen er rond, zetten zich op het doorschijnend-groene element te rusten en nestelen in donker-vochtige rots-spelonken, waarin de zee speelt, aan de kust. Zij spiegelen de vlederblankheid van het ranke vogellijf in het stille water, in rivalen drang naar ijdelheid met de Natuur, van welke zij weer onderdeel zijn, die er behagen in schepte, hen zoo mooi te tooien, zonder angst, zelve een tweede plaats te zullen innemen.

En de donkere wouden, met hun bruine stammen en peillooze diepten van duisternis daartusschen, hun levend-dood en hun doode-leven, dat opbloeit en wegsterft in de eenzaamheid, zonder jubel en zonder klacht, als eeuwig en verschrikkelijk verschijnsel van de wisseling der stof, waarop alles is gebaseerd; de heerschappij en de knechtschap, die er den scepter zwaait en lijdzzaam ondergaat haar lot, wijl geen andere wet, dan die van den Schepper, de levensrechten en bepaalt... zij verheffen zich op die eilanden als een monument van ongerepte schoonheid, ondanks de eeuwen over hen gingen en de mokerslag van den tijd hen niet spaarde.

De trouwelooze vulkaan, die grimmig ligt te loeien met het eeuwig barnende vuur achter den wijd opengesperden kratermuil, waarin de pijn brandt; onverschillig voor het kostbare kleed, dat zijn in grillige bochten gekronkelde lijf tooit, in volslagen berusten krommend het pijn-gefolterde lichaam, waarlangs de vreemde bezoeker trekt, nieuwsgierig naar de bron van zijn ondraaglijke smarten, van welke hij zoo nu en dan wordt verlost... Ook hij gaat verloren in den spiegel van den Oceaan, waarin hij opgevangen, wegstrijkt in grillig, zijn mooie vormen verminkend lijngespeel, naar

was een gemakkelijke geweest; Daendels oordeelde in dezelfde missive „dat de roem van Z. M. armee is bevlekt en de Hollandsche braafheid ten sterkste gedeshonoreerd, 't geen mij meer smart veroorzaakt dan ik voor Uwe Hoog Edelheden in staat ben met woorden uit te drukken”.

Die „Hollandsche braafheid” had Z.Exc. er in-tusschen buiten mogen laten. Of was niet de schout-bij-nacht Dekker met de aanzienlijke vloot, welke de kolonie tegen de Engelschen had moeten beschermen, uit de Indische wateren vertrokken in weerwil van de dringende verloopen van den toenmaligen landvoogd J. Siberg? Had daarna niet de vice-admiraal Hartsinck, een man met een ziekelijk lichaam en een zwakken geest, alle gelegenheden laten voorbijgaan om den Engelschen afbreuk te doen en het lijdelijk aanzien dat zijne schepen, die niet reeds door schipbreuk te gronde waren gegaan, aan den vijand verloren gingen? Had niet de Britsche admiraal Pellew in 1806 de Hollandsche vloot ter reede Batavia grootendeels vernietigd, en in 1807 bij den aanval op Grissee de rest er van; zóó, dat toen in 1808 de schout-bij-nacht Buyskes in Indië kwam, hij van Hartsinck's aanzienlijke vloot geen enkel schip meer terugvond? Waar was die „Hollandsche braafheid” toen?

In 't vaderland was onder den admiraal Story de geheele Nederlandsche vloot den vijand zonder slag of stoot in handen gevallen, waarvoor als de voornaamste reden opgegeven werd dat het (Oranjegezinde) scheepsvolk niet vechten wilde. In de kolonie wilden de vlootkommandanten niet vechten. Had de vurige vaderlandsche dichter, had Jan Frederik Helmers al die oer kunnen voorzien, hij zou aan de wilgen hebben opgehangen de lier, waarmee hij den lof van *De Hollandsche Natie zong*. Hij had die bladzijde verscheurd ter eere van de zeelieden van Doggersbank, in welke hij geloofde dat de hooge geest van Bestevaer was teruggekeerd:

't Zien van de Ruyter's schim gaf veerkracht onder 't vechten,

En deed den zegelpalm aan onze wimpels hechten.
Europa zag verbaasd dat nog op Neerland's grond
Een onverbasterd teelt van helden zich bevond,
Dat, aangesard ten strijd, het spoor der Vaadren drukte,
En, dwars door staal en vuur, den Brit zijn zege ontrukte,
Den Luipaard, die zoo dol 's volks krachten had getergd,
Behloed en magtloos joeg naar 't rotsig Krytgeberg. Enz.

de steeds duisterder wordende diepte, die hem ten slotte geheel oplost en wegvoert met onverbiddelijke gestrengheid naar het on-gewetene, waarin ook hij verloren gaat.

De desa's in het land, de tuinen in de vlakten, de stroom in het gebergte, voortstuwend naar de zee, de kleurenpracht der bloemen in de hoven, waarin de morgendauw ze kust, het frissche loof van assem- en tjemaraboemen, palmen en bananen; groote steden met ranke torens en veel-kleurige daken en landelijke dorpen met bamboezen pagar omheind, waar gelukkige menschen leven in eenvoud en vroomheid van ziele; groote stoomschepen en kleine, primitieve vaartuigen van de inheemsche bevolking... alles spiegelt zich vol ijdelheid in den smaragden Oceaan, die met hun mooie lijnen, waaraan de tijd zoo ernstig gearbeid heeft, speelt, spiraalvormig ze verwringt, ze in chaos door elkander vlecht in een niets ontziende wreed spel van roekeloosheid en ze naar de geheimzinnige diepte trekt in pijnlijke kronkeling en weêr trilling, met al hun kleurenpracht en vormenrijkdom, die zonder weerga is, meedoogenloos en zonder erbarmen.

In den spiegel van den Oceaan vindt alles zich weer en gaat alles verloren. Lichtende werelden weerspiegelen zich in donkeren nacht in zijn smaragden vloed, die eeuwig woelt en eeuwig deint en nimmer volkomen in rust is. Keizerrijken houden op in hem te bestaan.

Zijn stáge onrust boeit den sterveling door zijn rust; zijn verderf brengende, niets-ontziende toorn, voert hem tot de hoogste sferen van Schoonheid op. Onrust is tot Rust en Verderf tot Schoonheid geworden...

Firma AUG. SAVELKOUL

Heerenkleeding naar Maat

Indische Uitrustingen

BATAVIA - BANDOENG - SEMARANG - SOERABAYA
AMSTERDAM, Singel hoek Heiligeweg.

Vraagt geïllustreerden Catalogus

Dans-

Instituut

B. STERNFELD

Leerling v. h. Instituut Jacques Dalcroze
te Genève

Koningin Emmakade 133 Tel. M. 3348
'S-GRAVENHAGE

Onderwijs in

Modern Dansen

alsmede in

Klassiek,
Plastiek
en Rhythmische
Gymnastiek

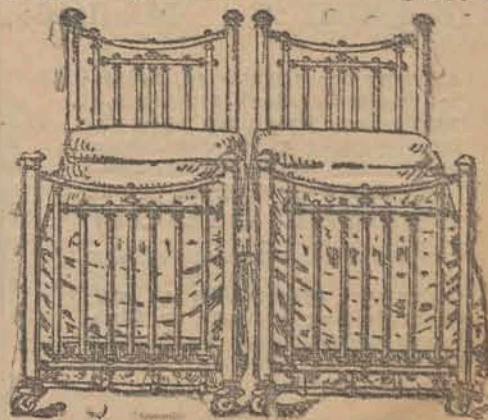
W. J. M. SIMONIS

voorheen Firma Th. A. A. SIMONIS.

GROENMARKT 34, over de Prinsestraat.

TELEFOON H. 2120

DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN

Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.

Magazijn geopend van 8¹/₂—12¹/₂ en van 2—6 uur.

Adverteeren doet verkoopen.

BATIK VERVEN
Batik-Apparaten, Batik-Teekeningen.
ATELIER VOOR ONDERRICHT.
OPGERICHT 1887.

FIRMA TENZER,
Noordeinde 139a, DEN HAAG (Holland), Tel. 4229.
KUNST-SCHILDERSARTIKELLEN.
voorwerpen om te Snijden, Branden, Beschilderen, enz.

Wed. G. STREITWOLF
Noordeinde 105, 's-GRAVENHAGE, Tel. H. 2413

GUMMI SPONSEN
SPONSEN ZAKKEN
BADMUTSEN

Zuid-Hollandsche Brood en Beschuitfabriek

WALDORPSTRAAT 16-22

's-GRAVENHAGE

TELEF. 1163

Beveelt zich bij Uwe
Leden aan.

Behalve GOED BROOD
wordt U een dividend
van 5 %o gewaarborgd.

HESSELS & MAKES

Valeriusstraat 44 - DEN HAAG - Tel. H. 3730

1ste klas Fabrikaten Confectieschoeisel
Nuis 1ste rang voor Luxe-
en Orthopaedisch Schoeisel naar maat

Protectie van voornaamste H. H. Medici hier te lande

ACADÉMIE DE DANSE MODERNE N. DE PARMENTIER

BEZUIDENHOUT II DEN HAAG

Aanvang der privaat- en clublessen medio October. Desgewenscht worden ook lessen ten huize der families gegeven. Aan onze academie is voor dit seizoen verbonden

ANGÈLE SYDOW

Leerares v. h. Conservatorium R'dam

onder wier persoonlijke en artistieke leiding Privaat- en Clublessen in Rhythmische Gymnastiek Klasseke en Karakter Dansen worden gegeven.

Spreekuren dagelijks BEZUIDENHOUT II van 11-1, van 2-4 en van 6½-7½ uur. Prospectus op aanvraag.

Perfect Boston, Fox-trot en One-step of Tango voor f 30.-
in zes privé-lessen, bij **Bé W. Meulman** (v. d. Haagen's Dans-Instituut)
Willemstraat 20-22 - 's-Gravenhage - Tel. N. 3068
Modernste stijl en variaties door hem uit Londen en Parijs medegebracht. Vraagt inlichtingen bij het geboede Haagsche publiek.

Was die overwinning bij Doggersbank voor 't minst twijfelachtig, zeker was de nederlaag van Story's vloot in Nederland en Hartsinck's vloot in Indië. De vernieling van deze laatste was de reden, dat Daendels niets kon doen om de Molukken te hernemen. Deze machteloosheid maakte den slag des te gevoeliger. Zijn toorn zocht een zoenoffer; schoon hij den kolonel Filz aan de militaire vierschaar moest overlaten, bij voorbaat verklaarde hij hem oneervol uit 's konings dienst ontslagen, welke ook de uitspraak van het Hof mocht zijn.

De gewezen militaire kommandant van Ambon was Franschman van geboorte, sedert een tiental jaren in dienst van het O.-I. leger. Hij werd nu aangeklaagd van „lafhartigheid, verraad en strafwaardig verzuim". Maar ook de landdrost der Molukken en prefekt van Ambon, v. Heukevlugt, had iets op zijn kerfstok. Hij had zich door Filz laten gebruiken tot het ontwerpen der voorwaarden van de capitulatie, in stede van zich als hoogste civiele gezaghebber tegen die capitulatie te verzetten. Daendels begon met hem vervallen te verklaren van rang en bediening, het verder aan den Raad van Indië overlatende om te beslissen of er termen bestonden voor zijne gerechtelijke vervolging.

Filz's proces was spoedig opgemaakt. Beklaagde voerde aan dat de landing der Engelschen eene paniek had teweeggebracht (o.a. op hem zelve, gelijk de stukken het zouden uitwijzen), dat de Amboneezen aanstonds eene vijandige houding tegen de Hollanders hadden aangenomen, dat het kruit van slechte kwaliteit en de bewapening onvoldoende was, dat onder het garnizoen een groot aantal invalide manschappen waren, dat op het oogeblik der capitulatie de vijand reeds zoovele voordeelen had behaald dat verdere tegenstand nutteloos zou zijn geweest, en dat die tegenstand de voordeelige voorwaarden, welke men anders nog verkrijgen kon, verijdeld zou hebben. Enz.

Maar de fiskaal van het Hoog Militair Gerechthof, van Sevenhoven, wederlegde zijne argumenten op bijna ieder punt. In eene breed gemotiveerde conclusie *ad mortem* — het stuk in de „Bat. Kol. Courant" bevat 240 artikelen — verhaalde hij wat er op Ambon gebeurd was. Filz had verzuimd behoorlijke middelen van defensie aan te wenden tegen schepen, die zich door plundering en gewa-

pende landing reeds te voren als vijandelijke hadden doen kennen. Den eersten eisch tot overgave had hij wel is waar afgeslagen, doch zijn brief met dat antwoord was nimmer verzonden geworden. Hij had zich laten intimideeren door een plotseling alarm, waardoor hij geloofde zoowel door Britsche vijanden als door Ambonsche verraders omringd te zijn. Hij had de Engelschen voor veel talrijker gehouden dan ze inderdaad waren, en voorts geloofde dat men over een paar dagen toch zou moeten „succumbeeren". — „Ziet daar, Regters", riep hier de fiskaal-aanklager uit, „een naar waarheid gedaan verslag op welke schandelijke wijze een onzer belangrijkste koloniën in handen van den vijand gevallen is!"

't Was waar dat de Engelschen reeds met eene landingsdivisie van 300 man eene verkenning aan den wal gedaan hadden, terwijl het bericht luidde dat er nog 700 man op komst waren. Maar de bezetting van het eiland telde reeds in den aanvang 1145 weerbare mannen, daarna versterkt met 134 rekruten, terwijl de gewapende burgermacht 282 koppen telde. En dit was geen samenraapsel, geen uitschot van verschillende depôtbataillons. Deze troepen waren „in den besten staat, goed geëxerceerd en gedisciplineerd"; het beëdigd declaratoir van sedert afgeloste officieren en van den vorigen gouverneur van Ambon wees het uit. Het buskruit was van eene inferieure soort, niettemin bruikbaar, en de wapenen waren voldoende. Ook daarvan bestonden de overtuigingsstukken. Terwijl de kolonel Filz derhalve ruim 1500 man in eene behoorlijke versterkte plaats onder zijne bevelen had, beschikte de vijand, aan wien hij zich overgaf, over hoogstens 450 man. Eerst na de capitulatie was dit cijfer aan den dag gekomen, en had hij 't geweten hij zou de plaats niet zoo spoedig overgegeven hebben.

Inderdaad — maar waarom had hij niet getracht zich daarvan te vergewissen door de middelen, welke de krijgstatiek aan de hand doet, door verkenningen, spionnen, schijnaanvallen? Waarom had hij niet gepoogd de veroverde kustbatterijen te heroveren? Waarom bleef hij, na de eerste voordeelen der Engelschen, met zijne troepen werkeloos, alleen onder voorgeven dat zij te vermoeid waren, en moedigde aldus den vijand aan? In die mate, dat zij de overgave vorderden, en dien eisch des avonds her-

Le ciel est trop bleu, trop tendre,
La mer trop verte et l'air trop doux.
Paul Verlaine-Spleen. Choix de Bésies.

En terwijl de Zon boven haar gloeit en uitstrooit over haar wijde oppervlakte de tot pulver geworden, gouden materie van haar wezen, verstuiwend naar alle Horizonten, die haar als een muur van goud — tot den effen blauwen aether — begrenzen, vaart de vreemde bezoeker steeds dieper het ondoorgroendelijke Paradijs-gebied binnen, waar allengs het land, steeds verder, zich te ontplooiën aangevangen is; waar lijn en kleur en teekening op zichzelf beginnen te staan, en, in verrassend relief, vormen tooveren uit den gigantischen bouquet, die, van-uit de verte gelijkend op een bloemen-milieu op een kristallen spiegel, uit den Oceaan opgerezen, in wond're klanken als tot de ziel gesproken heeft en haar tot eene extaze opvoerde als in den droom, waarvan het beeld als een aetherische essence vervluchtigt, zoodra het oogenblik van de ontwaking gekomen is. Doch deze droom blijft... hij is tot werkelijkheid geworden en deze aanbiddelijke pracht, het eenige, dat hier onsterfelijk is, is er uit voortgekomen.

Meer en meer valt de groene ruiker, in duizend kleuren, uit-een; steeds zwakker wordt de onderlinge samenhang der deelen, die — onmisbaar — alle kenteekenen dragen van land, dat ligt te droomen in de rust, in slaap gewiegd door den monotonen zang en de eeuwige wiegeldeining van de zee, die zijn bewaker is.

Al wat Schoonheid en Adel der Landvorstin schonken, heeft zij thans veil voor den Vreemdeling, die haar nadert. Haar ziel, in volle openbaring,

is doorzichtig geworden als helder kristal, waarin het zonnenspectrum weerkaatst en purperen gloed weeft door de morgenluchten, die wazig haar omnevelen.

Haar metamorphose gaat snel en de bouquet, zooeven aan den horizon verrezen, is nu geheel uiteen gevallen en tot land geworden.

Eén eiland van de vele, die als steppen in den Oceaan te rusten liggen in een bed van donker smaragd getooid met diamant en schittergoud, is zichtbaar geworden.....

Zoo ligt daar Insulinde, het uitgestrekte eilandrijk aan den evenaar te baden in de zon. Het trilt weg in dartel lijnen-spel, in den spiegel van den Oceaan, waarin het zich bewondert in niet geëvenaarde ijdelheid, om dan onder te gaan in den smaragden vloed, die heel dien ontzaglijken rijkdom aan lastbare pracht in een enkel tijds-atoom tot on-stof doet overgaan, om deze te ontvoeren naar de schatbewaarderster aller tijden, de Eeuwigheid, de poorten van den tempel bewaakt.....

In den spiegel van den Oceaan vindt alles zich weer en gaat alles verloren...

Heel de tropische zône, in haar zonnigen sluimer van eeuwen, in een bed van smaragd, onder een dek van donzig groen, getooid met briljanten en schittergoud.....

Lichte Werelden in duisteren Nacht.....

KON. ERK. PITMANSCHOOL

Staatsblad 37.

DEN HAAG, Regentessepl. 26 - Mauritsweg 30, ROTTERDAM

Stenografie, Machineschrijven, Talen, Correspondentie, Boekhouden, Staatsinrichting.

KANTOOR- en HANDELSOPLEIDING.

Directeur-Gen. T. v. d. VEEN.

The English Sport Stores

Frederik Hendriklaan 85

The Hague

Sport articles and clothing of every description

Adverteeren doet verkoopen.

CORN. VAN DER SLUIJS

BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.

ALLEEN NOORDEINDE 162^A. TEL 4782. DEN HAAG.

haalden. Hij had door de capitulatie de bezittingen van het gouvernement willen sauveeren — ja, en ook zijne eigene. Vrouwen en kinderen wilde hij niet aan gevaar blootstellen, maar de kolonie prijsgeven wilde hij wél! En die militaire bijeenkomst, welke hij een krijgsraad geliefde te noemen! Deze had de capitulatie goedgekeurd, maar kon dit hem ontzondigen, wien 't toch bekend was dat hij alleen als kommandant persoonlijk verantwoordelijk was gesteld voor de verdediging van zijn post? Er was hier geen hongersnood in 't spel geweest, geen opstand bij de bevolking, geen gebrek aan wapens of munitie, geen onwil bij de soldaten — ze hadden gemurmureerd bij 't neerleggen van de wapens.

De eisch, na zulk een pleidooi, was niet twijfelachtig — de kogel!

Overeenkomstig dien eisch sprak het Hof het vonnis uit; en van Daendels was allerminst gratie te verwachten. Blijkens een kort bericht in de „Bat. Kol. Courant” van Vrijdag den 15den van Zomermaand werd dit vonnis ook ten uitvoer gelegd:

„Hedenochtend vond alhier een ontzaglijk toneel plaats. De gewezen kolonel en kommandant van Amboina, Jean Phillippe François Filz, werd bij vonnis der Hooge Militaire Vierschaar, ten oversiaan eener commissie van Dezelve, in tegenwoordigheid van het gansche Garnizoen op het Exercitieveld gefusileerd. „Hij trad den dood gelaten tegemoet, en behield eene blijbare bedaardheid van geest tot het laatste oogenblik”.

Had hij diezelfde „bedaardheid” slechts bezeten toen hij ze noodig had gehad, en eene betrekkelijk geringe Engelsche macht op het kasteel Victoria aanrukte!

Er waren nog wel meer schuldigen in deze zaak, maar niet binnen het bereik van den fiscaal en den gerechte. Toen de voorwaarden van overgave geteekend, en daarmee de hekken verhangen waren, hadden de voornaamste officieren en ambtenaren geenerlei gemoedsbezwaar aan den dag gelegd om, in plaats van koning Lodewijk Napoleon, koning George III te gaan dienen. Er waren ettelijke vreemdelingen onder hen, en wat de Nederlanders betrof, vaderlandsliefde was hun zwak, en een gezworen eed hun hinderpaal niet. Als hoofdzak gold voor hen: rustig bij hunne eigendommen en hunne familiën te kunnen blijven en het liedje van *où peut-on être mieux* te zingen. Drie onderprefekten, een secretaris der prefektuur, een finantie-boekhouder, vier kapiteins, drie luitenanten, een chirurgynhospitaalier en een zeeofficier, allen hadden ze den Engelschen meester aangenomen, en den Nederlandschen verloochend. Hen trof het besluit van Daendels, waarbij zij werden verklaard tot overloopers en verraders van hun vaderland, terwijl eene premie op hunne uitlevering werd gesteld.

Doch dit was een banbliksem uit de verte. Het derde deze geëxcommuniceerden weinig dat eene regering, welke niet eens schepen bezat om bij hen te komen, hen vogelvrij verklaarde. Zulk een vonnis was mr. Herman Willem Daendels zelve ook al eens gepasseerd, toen hij als aanvoerder van de Hattermer patriotten ter zake van „gekwetste majesteit, seditie en oproer” was veroordeeld geworden tot de straf van het zwaard over 't hoofd en levenslang bannissement. Als veroordeelde en vluchteling had hij toen zijn vaderland verlaten; met de wapenen in de vuist, in dienst van een Fransch leger was hij teruggekeerd. Als Cajus Marcius was hij gegaan, als Coriolanus kwam hij terug.

Na Ambon volgde Banda. Ook daar woei spoedig de roode vlag met het kruis van St. George in plaats van het Oranje-blanje-bleu van de muren van het fort. Doch de stand van zaken was hier een andere; deze overgave veroordeelde niet alleen eene bezetting, welke haren plicht verzaakte, maar ook eene regering welke een bedreigde post in een onverdedigbaar staat had gelaten.

Met vier schepen kwamen de Britten er onder dien wal. De nacht was donker en stormachtig, de regen gudste uit de wolken. Geen slechter weer voor de gezondheid van Europeesche militairen, geen

beter weer voor eene overrompeling. De vijand was reeds tusschen twee strandbatterijen geland alvorens de kanonniers dien bemerkten. Een dier batterijen — ze heette *nota bene* „de Voorzichtigheid” — werd aanstonds bij verrassing genomen. Op het gezicht der Engelschen wierp de helft der bezetting de wapens weg, en deserteerde. Dewijl er thans geen seinschoten gelost konden worden om het garnizoen te waarschuwen, stond de vijand reeds voor de wallen van het kasteel *Belgica* nog voordat men wist wat er aan de hand was.

En met dit garnizoen was het droevig gesteld. Een handvol Hollanders, 26 welgeteld, stonden tegenover 400 welgewapende en goedgedisciplineerde Britten, forsche Schotten van het regiment Hooglanders, baardige Sikh's en Marhatta's van het Engelsch-Indische leger. Toen deze overmacht met de meegevoerde stormladders de wallen beklommen had, was het pleit ook beslecht. Van de weinige verdedigers waren er reeds 4 gesneuveld, 7 gewond en 5 gedeserteerd. De overste During, die hier het bevel voerde, gedroeg zich manmoediger dan de kolonel Filz op Ambon, maar den kogel ontging hij evenmin, hij sneuvelde op zijn post. Het rapport der commissie van onderzoek, in de *Bat. Kol. Courant* gepubliceerd, vond dan ook geen termen om den officier, die na During het bevel had gevoerd, over zijne onderwerping hard te vallen, noch zijn klein en door koortsen geteisterd garnizoen, dat over ettelijke posten versnipperd was geweest. Behalve de deserteurs werden zij weder „employabel” verklaard in het leger des konings.

Anders was 't met de overige officieren en ambtenaren gesteld. Onder de eersten waren vreemdelingen welke, gelijk men in die bewogen tijden placht te zeggen, met één paar schoenen drie koningen gediend hadden. En de meesten, civiel of militair, toen eenmaal de vlag verwisseld was, verwisselden tevens hun staatkundig geloof en gingen in Britschen dienst over. Andere ingezetenen verzochten enkel verlof om op het eiland te mogen blijven, waar ze hun bestaan en hunne bezittingen hadden. Evenals die op Ambon werden ook op Banda degenen, die in Britschen dienst getreden waren, verklaard tot overloopers en verraders. Eene premie van 2000 Spaansche matten werd op hun uitlevering gesteld en hunne namen werden openlijk bij de hoofdwachten te Batavia, Semarang en Soerabaja aan galgen geslagen.

S. KALFF.

Naamlijst van bekende overledenen in 1921.

De N. R. Ct. van 31 Dec. bevat eene opgave van in 1921 overleden personen, die aanzienlijke betrekkingen hebben bekleed, of op een of ander gebied uitgemunt of zich verdienstelijk gemaakt hebben. We veroorloven ons deze opgave, voorzoover op Indië betrekking hebbend, over te nemen.

A. In Nederland overleden.

- Mr. J. D. Peereboom Voller, oud-lid van het Hooggerechts-hof in Ned.-Indië.
- J. J. Perk, oud-administrateur van het departement van koloniën.
- Mr. Ch. A. Derx, raadsheer in het Hooggerechtshof van Ned.-Indië.
- W. A. Schneider, oud-generaal-majoor van het Ned.-Ind. leger.
- Mr. A. Loudon, oud-voorzitter van den landraad te Pe-kalongan.
- Kolonel J. J. de Wit, hoofd van het wapen der cavalerie van het N.-I. leger.
- L. J. J. Michielsens, oud-lid van den raad van Indië.
- G. F. van Wijk, oud-resident van Soerakarta.
- J. J. Meyer, oud-resident der Zuider- en Ooster-afdeeling van Borneo.
- A. H. G. Fokker, oud-president der Factory van de Nederlandse Handelmaatschappij te Batavia.
- P. H. v. d. Kemp, oud-directeur van het departement van onderwijs, eeredienst en nijverheid in Ned.-Indië.
- P. J. Kooreman, oud-resident van Sumatra's Oostkust.
- R. van Lennep, directeur van de Cultuur-Mij. der Vorstenlanden.

Instituut „VAN WIJNGAARDEN”,
Neutrale School voor M.U.L.O. Jongens en Meisjes.
2de Schuijstraat 332 (Duinoord), Den Haag. 188

Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Opleiding voor verschillende examens.
Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar. 188

Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

..... Vereeniging voor Correspondentie-Onderwijs

Goedgekeurd bij Kon. Besl. 25-10-1912

Een **uitstekende** gelegenheid voor hen, die in Indië wonen en studeeren willen, biedt de **Vereen. voor Corr. Onderwijs**

Technische Cursussen: Ambachts, Zeevaartonderw., Werktuigkunde, Electro-Techniek, Bouwkunde, Teekenakten.

Handelskursussen: Boekhouden, Handels-correspondentie, Schoonschrijven, Stenografie.

Talen: Moderne-, Oude-, Handelstalen, (Spaansch, Maleisch, enz.)

Wiskunde, Opleiding Examen, Ambachten en Beroepen, enz.

Opleiding akten L.O. Wiskunde, Boekhouden, Talen, Teekenen, Landbouwkunde.

Opleiding akten M.O. Wiskunde (K en Kv), Boekhouden (Kxii), Talen (Fransch, Duitsch, Engelsch), Teekenen (MA t/m Mx), Werktuigkunde (Kii), Zeevaartkunde (I), Schoonschrijven (N).

Honderden Geslaagden.

Adm.-Adres: Koninginneweg 177

AMSTERDAM - Tel. Z. 6560

Wist U

dat wij drukken het Tijdschrift
NEDERLANDSCH INDIË OUD EN NIEUW

En ook

het bekende blad van Architect
ED. CUYPERS
HET HUIS OUD EN NIEUW

Dit bewijst

dat wij naast Handelsdrukwerk ook
eerste klas Kunstdruk kunnen ver-
vaardigen.

N.V. Drukkerij ten Hagen

Nobelstraat 20 Den Haag Tel. H. 474

MAISON H. SIMONS

Mantel- en Costuummagazijnen 189
HEULSTRAAT 13 naast „Bocatan”
en NOORDEINDE 17a.

zijn steeds voorzien van het
NIEUWSTE op het gebied van

DAMESKLEEDING

Goede pasvormen. Solide Stoffen. Billijke prijzen.

Fa. A. C. LINSCHOTEN

Fred. Hendriklaan 211 Telef. Schev. 47

COMPLETE KEUKENRICHTINGEN.

Gas- en Kolenfornuizen. Huishoudelijke Artikelen.
Electrische Ornamenten. Strijkijzers, Comforen. etc.
BADEN & GEMISERS.

Zendingen naar O. en W. onder gar. en gaven overtocht

Parkhotel
 van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes.
 Tel. S. 733 - S. 1525 - S. 467
EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL
 Centrale Verwarming, Electrisch Licht, Baden,
 Rustige ligging.
LIFT.
 Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf.

Maison van Wijk
 Obrechtstraat 57 - 's Gravenhage - Telefoon H 2665
UITZENDING VAN DINERS vanaf f 1.00
 Speciaal ingericht tot het leveren aan huis van
 Dejeuners, Diners en Soupers.
115 KOUDE EN WARME SCHOTELS. J. H. M. KOETS

Hotel-Café-Restaurant
„Boschhek”
 Tel. B. 606 DEN HAAG

Modern ingericht Hotel
Centrale Verwarming
Warm- en Koudwaterleiding
Kegelbanen Tennisbanen
Garage met werkplaatsen

Dagelijks van 6 tot 10 uur
DINER.

Voor Hotelgasten en Bezoekers
 heeft „Boschhek” **Luxe Auto's**
 disponibel.

C. HOYNG
 SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
 AMSTERDAM - UTRECHT

Kristal - Porselein

VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZUILEN MET
 POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ.,
 uit de Plateelbakkerij „Zuid Holland”
 te Gouda. 109

MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen.
 Garantie voor gave overkomst.

HOTEL-PENSION PHILADELPHIA
 LEIDSCHKE KADE 94, tegenover het Leidsche Boschje.
 AMSTERDAM - TEL. Z. 3275.
 Zeer aanbevelenswaardig voor Indische Families.
 DAGELIJKS RIJSTTAFEL.
 INDISCH EN EUROPEESCH RESTAURANT.
 KAMERS MET EN ZONDER BADKAMER.
Lift. Centr. Verwarming

Jhr. J. G. de Serrière, gep. ass.-resident in Ned.-Indië.
 S. W. Becking, oud-hoofdingenieur bij de B. O. W. in
 Ned.-Indië.
 Mr. P. Brooshoft, oud-hoofdredacteur van De Locomo-
 tief, letterkundige.
 Mr. W. A. Engelbrecht, oud-lid van den Raad van Ned.-
 Indië.
 J. Janse, directeur van de Curaçaosche Handelmaatschappij
 te Haarlem.
 J. Habbema, oud-inspecteur van het inlandsch onderwijs
 in Ned.-Indië.
 W. F. H. van Ameron, oud-assistent-resident van Kediri.
 W. J. Ketjen, oud-assistent-resident bij het binnenlandsch
 bestuur in Ned.-Indië.

B. In O.- en W.-Indië overleden.
 Raden Hasan Djajadiningrat, een der voormannen van de
 inlandsche beweging.
 J. Ph. Ermeling, gep. generaal-majoor titulair der genie.
 Friedenthal, pianist.
 Tsjiang Tsiok Fie, alias Tjong A Fie, majoor der Chinees-
 zen te Medan.
 M. van IJzeren, hoofdadministrateur van het Emigratie-
 bureau der Deli-planters.
 P. Landberg, chef van den houthandel Landberg & Zoon.
 A. Simon, controleur te Djokjakarta.
 Mgr. J. J. Cluts, apostolisch prefect van Sumatra.
 H. van Stipriaan Luisicus, civiel-gezaghebber te Sabang.
 W. C. Bijld, leeraar bij de Moravische Broedergemeente
 te Paramaribo.
 C. R. Dchrot, waarnemend gezaghebber en landraad op
 Bonaire.
 K. H. F. Roos, oud-resident van Ternate.
 A. W. Cramerus, hoofd-administrateur der Deli-Batavia
 Rubber-Mij.
 H. Dezentje, oud-super-intendant van Tjongkaree.
 A. de Haan, oud-directeur van het seminarie te Depok.
 K. A. E. Seeuwen, majoor der infanterie.
 Teukoe Hakem Nja Neunggroe, zelfbestuurder van het
 landschap Samakoeroe.
 P. fr. L. M. Jansen, priester op Curaçao.
 O. van Houten, kapitein bij de vliegafdeeling in Ned.
 O.-Indië.
 Hamangkoe Boewono Senopato Ingologo Abdur Rachman
 Sa'idie Panoto Gomo Kalifatoellah VII, oud-sultan van
 Djokjakarta.

**Persoverzicht uit de Indische Bladen
 en Tijdschriften.**

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Volksraads-opening.
 Den 1en November werd de tweede zitting van
 den Volksraad geopend, lezen wij in de *Loc.* De
 voorzitter zeide in zijn openingsrede, dat het finan-
 cieele heden en de toekomst een geest van defai-
 tisme in het leven hebben geroepen, waarvan hij
 hoopte, dat hij niet in den Volksraad overheer-
 schend zal worden. Indië verkeert niet in een to-
 stand, alsof het einde nabij is. Het is meer een
 zwaar zieke man, die, dank zij de gaafheid van zijn
 organen, zijn gezondheid zal herwinnen, indien hij
 zich aan een streng regime wil onderwerpen.
 Onvermijdelijke bezuiniging moet gezocht worden
 in beperking van de openbare taak. Al zal Indië's
 ontwikkeling in een langzamer tempo moeten ge-
 schieden, een matige draf langs den afgrond lijkt,
 zei de voorzitter, mij heilzamer dan het hollen erin.

Niet begrepen!
 De *Sum. Post* noemt de critische beoordeelingen
 van de bladen over de mislukking van de Indische
 leening funest. Want in tijden van malaise dient
 men het hoofd koel te houden; de pessimistische
 uitlatingen der critiseerende bladen doen het voor-
 komen of alles verloren is; zij zijn daarom niet ge-
 schikt om uit de impasse te raken. Men hecht te
 veel beteekenis aan de tegenwoordige malaise, die
 zoo plotseling en onverwachts is ingetreden, dat de
 knapste koppen haar niet hadden kunnen voor-
 spellen.
 De *Deli Cri.* — van 7 Nov. — vreest, dat de *Sum.*
Post de strekking van de critiek van de mislukte
 leeningen tegen de Indische Regeering gericht, niet
 begrepen heeft. Want het gaat niet om de malaise,
 maar om de belasting-politiek en de knijp-methode
 van de Indische Regeering tegen alles wat onder-

American Hotel - Amsterdam
 Hotel en Café-Restaurant le Rang. 131
 Schoonste Ligging - Moderne Inrichting
 Electriche Verlichting - Centrale Verwarming
 Electriche Personenlift
 Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen
 A. W. VOLMER, Directeur.
 Tel. Intero. 4727. Code 5th Edition A. B. C

HOTEL-CAFÉ-RESTAURANT
„DE ROEMER”
 WAGENSTRAAT 84 - TEL. 8221
 'S-GRAVENHAGE
 Restaurant à la Carte den geheelen dag
 Gelegenheid tot het
 geven van Bruijfoften, Diners en Soupers

nemer is in Indië. De malaise heeft daarmee slechts
 zijdelings dit te maken, dat door haar intrede de
 houding van de Regeering eerst in een duidelijk
 licht is getreden. Zolang nog oorlogswinsten wer-
 den gemaakt, viel het funeste en absurde van een
 dergelijk regiem nog niet op; eerst nu de malaise
 is ingetreden, blijkt hoe moordend die politiek voor
 de bedrijven is. Daarvandaan dan ook, dat de hou-
 ding der Indische Regeering vrijwel eenig is in het
 gansche Oosten.
 Als de *Sum. Post* overigens het financieele beleid
 en de belasting-politiek der Indische Regeering in
 bescherming wil nemen, dan dient zij eerst eens te
 lezen wat een ambtenaar als de Voorzitter van den
 Volksraad daarvan zegt. Inderdaad niet ronduit,
 maar zeggende doet hij het.

Indië's Mijnbouwpolitiek.
 Wij ontleenen aan de *Java-Bode* — van 4 Nov. —
 o.m.: Het is de Oost-Indische Compagnie nooit ge-
 lukt in Indië een goed georganiseerd mijnbouw
 daar te stellen. Van eenige beteekenis waren alleen
 de Banka-tinmijnen en enkele primitieve opgra-
 vingsondernemingen van Chineez en Maleiers.
 Eerst na 1820 herleefde de belangstelling. Het
 Gouvernement nam het bedrijf zelf ter hand met...
 resultaten van weinig of geen belangstelling. In
 1850 ongeveer werd het de particulieren te mach-
 tig; van alle kanten deden zij moeite om aan con-
 cessies te komen. Gezien hare slechte eigen resul-
 taten, vond het Gouvernement nu, dat de exploi-
 tatie verder aan particulieren moest worden over-
 gelaten. De eerste Indische mijnwet werd in het
 leven geroepen.
 Tusschen 1860 en 1880 kwam men in Indië tot
 de ontdekking van petroleum, en in 1883 oogste
 het Gouvernement zijn eerste succes met het aan-
 boren van een petroleumbron in Langkat.
 In 1907 verscheen weer een nieuwe mijnwet en
 trad in werking de wet van 1899 tegelijk met de
 ordonnantie, die de uitvoering daarvan regelde. De
 nieuwe mijnwet was gebaseerd op 't idee den mijn-
 bouw zooveel mogelijk in handen te geven aan
 particulieren, terwijl het Gouvernement voor zich
 zelf zou houden tin- en steenkool-productie. Parti-
 culieren, die moeite deden voor het opsporen van
 vindplaatsen van ertsen, konden er over 't algemeen
 zeker van zijn, dat zij ook het recht kregen die vind-
 plaatsen verder te mogen exploiteeren. Daardoor
 ontstond bij de particulieren een algemeene animo
 voor den mijnbouw.
 Toen verscheidene mijnen reeds in werking wa-
 ren, bleek het het Gouvernement, dat de voordeelen
 van Indië's rijken bodem op die wijze eigenlijk voor
 het grootste deel in de zakken vloeide van de voor-
 naamste aandeelhouders van de maatschappijen, en
 aangezien een groot gedeelte der kapitalen vreemd
 geld was, vloeide het voordeel ook nog weg naar
 vreemde landen. In 1910 kwam naar aanleiding
 daarvan een wijziging van de mijnwet tot stand,
 waardoor het mogelijk werd dat de eene partij op-
 sporingen deed, terwijl een andere vereeniging van
 personen op het land zelf de exploitatie uitvoerde.
 Die exploitatie moest dan, afgescheiden van de ver-
 gunning tot mijnbouwkundige opsporing, opnieuw
 worden aangevraagd. Het Gouvernement kon die
 dus makkelijk weigeren en zelf de exploitatie ter
 hand nemen. Intusschen werden door bemiddeling
 van het Bureau voor het Mijnwezen van Gouverne-
 mentswege verschillende mijnbouwkundige opspo-
 ringen gedaan en jaarlijks rapporten uitgebracht
 betreffende verschillende vindplaatsen, enz.
 In verband met de inzichten van de Regeering
 werd in 1913 door den Min. van Koloniën bepaald,
 dat verder alle vergunningen voor mijnbouwkundige
 opsporingen van de zijde van particulieren zouden
 worden opgeschort totdat de wet zou zijn gewijzigd
 overeenkomstig de overwegende moderne ideeen.
 In deze weigering lag van zelf natuurlijk ook een
 weigering voor exploitatie opgesloten, zoodat inder-
 daad particuliere maatschappijen verder weinig
 meer voelden voor mijnontginningen.
 Deze heele mijnbouwpolitiek zou van de zijde der
 regeering te verdedigen zijn geweest, als zij zelf de

Restaurant Royal
 'S-GRAVENHAGE
 Lange Voorhout 44 - Telef. 8580

Tel. 1187
Marnix **MAISON VAN RIJN** Meermalen
BEKROOND
CUISINIERS
Prins Hendrikstr. 28 - DEN HAAG - v. Galenstraat 43
Dejeuners, Diners, Soupers, etc. Hors d'Oeuvres
Varié, Mayonaises, Salade's, Koude en
Warme Schotels, enz. enz.
Meest Gerenommeerde Inrichting hier ter Stede.

Afdeeling INDISCHE KEUKEN

Uitzending van alle gewenschte Indische Schotels, bereid door speciaal geëngageerd vakkundig personeel,

Indische Menu's: f 2.- en f 3.- p. p.

Thuisbezorgd in verwarmde verzegelde Bussen.

hand aan het werk had geslagen, en verschillende exploitaties geëntameerd had, doch daar was geen sprake van. In 1919 ging de regering zelfs nog verder in de door haar aangenomen richting en werd heel Indië gesloten voor verdere steenkool- en petroleumconcessies. Deze kunnen tegenwoordig over 't algemeen dus alleen maar geschieden door het Gouvernement zelf. Wel is waar is indertijd door vele particulieren misbruik gemaakt van de makkelijke wijze van mijnontginning, vooral toen de z.g. gokkers daar een prachtig middel in zagen om hun slag te slaan, getuige de vele goud- en andere mijnen, waar vele goedgelooovige menschen hun fortuin in hebben laten zitten, doch aan den anderen kant is de energie en het particulier initiatief ter zake gedood. Wat er is, is er, maar nieuws komt er niet bij.

Dat nu dus de regering, die het zoo wilde, zich spiegelde aan de Kon. Petr. Mij., die met een kapitaal van f 1½ miljoen in 1890 begon en tegenwoordig nagenoeg heel de wereld beheerscht. Of dat echter voor het Gouvernement met zijn heele nasleep van bureau-mannetjes en de langzame werkwijze van het gouvernementssysteem mogelijk zal zijn? We weten zeker van niet.

De positie van den planter.

Een assistent had in Deli een koelie mishandeld en werd deswege tot drie maanden gevangenisstraf veroordeeld, terwijl de koelie zelf, die eerst den assistent naar het leven stond, door den Raad van Justitie niet vervolgd werd. De *Java Bode* schaarft zich geheel aan de zijde van de onbevooroordeelde *Sum. Post*, die hier van een fout sprak, welke ernstige gevolgen kan hebben en zoo spoedig mogelijk hersteld dient te worden.

Naar aanleiding hiervan vernam de *Java Bode* — van 4 Nov. — van een Deliaan o.m.: Het is natuurlijk te betreuren, dat de oppassende jongeman zijn handen niet heeft kunnen thuis houden en dat hij ten laatste in woede ontstoken, zijn zelfbeheersching verloren heeft, maar..... U moet het plantersleven eens leeren kennen!

De menschen, die daar geïsoleerd van de wereld zwoegen en zuchten, zijn over 't algemeen onbeschermd. Komt een planter pas op de „kebon“, zonder eenige ervaring wat cultures betreft, dan krijgt hij natuurlijk dat werk, waar geen groote ervaring, kunde of routine voor noodig is; dus: ontginnen en kappen in het oerbosch. Maar met het werkvolk gaat het al evenzoo. De besten worden niet aan het kappen gezet, maar aan het tappen. Met het natuurlijk gevolg, dat de jonge planter, de man zonder ervaring in het omgaan met werkvolk, te doen krijgt met het meest beroerde, lamme, onbruikbare koeliegehalte, wat op de onderneming te vinden is.

Daarbij komt, dat elke employé, die in het Deli-sche op een plantage aangenomen wordt, een contract krijgt te teekenen, een soort recept of gebruiksaanwijzing, hoe de koelies te behandelen; d.w.z. hij belooft schriftelijk zijn menschen „menschwaardig“ te behandelen, „rechtvaardig“ te zijn, niet hard op te treden, „vriendelijk“ te werk te gaan enz. Hierin schuilt het tweeslachtige, onzekere van de positie van den planter; als hij zich houdt aan dat reglement of dat contract, ligt hij er binnen 14 dagen uit, krijgt niets van zijn werkvolk gedaan, is zijn afdeeling niet in orde, en krijgt hij onvermijdelijk onvoldoende op zijn conductestaat! En de koelies zouden zich vroolijk maken om zoo'n slappe „blanda.“ Maat schiet de planter eens uit zijn slof, vergeet hij zich een oogenblik, na getergd te zijn door luiheid, lijdelijk verzet, of brutaliteit van zijn werkvolk, en geeft hij een helhamel een behoorlijk pak slaag, — *après tout* het enige argument, dat uitwerking heeft, en waar wat mee wordt bereikt — en klaagt de koelie hem aan, waarna een veroordeeling volgt, dan zegt de Maatschappij, die hem in dienst nam: „Jaaa, maar hij heeft zich ook niet gehouden aan zijn reglement; zie maar, wij willen, dat hij zacht en vriendelijk is voor zijn koelies, als een tweede vader! Die meneer kunnen wij niet ge-

bruiken!“ En na zijn veroordeeling is de planter zijn haantje kwijt.

Het behoeft geen betoog, dat een z.g. reglement of contract eenvoudig dient om de maatschappij te dekken. „De baas“ op de „kebon“ geeft mondeling wel andere instructies, wat betreft den omgang met koelies.....!

Begrijpt gij nu, waarom de planter zoo geheel onbeschermd staat? Hij staat tusschen twee vuren: aan de eene zijde de maatschappij, die gedekt wil zijn, geen verantwoording op zich nemen wil, en aan de andere zijde de koelies, die tegenwoordig duidelijk beseffen, dat zij volkomen de macht in handen hebben, omdat hen van overheidswege door dik en dun de hand boven het hoofd gehouden wordt. De „Blanda“ durft immers toch niets te doen, want als hij slaat, gaat hij voor een paar maanden in de boei; wat is nu zoo'n „Blanda“!! Dat het werkvolk, waar men den employé op die wijze onschadelijk heeft gemaakt, hoe langer hoe onhandelbaarder wordt, hoeft geen betoog.

En is de planter, nadat hij zijn straf heeft uitgezeten, door zijn maatschappij op straat gezet, dan moet hij naar Holland terug, omdat in Deli geen haantjes meer te vinden zijn; op Java al evenmin. In Holland wordt hij met den vinger aangewezen, als de man, die gezeten heeft in Indië. Vooral daar in Holland worden hem zijn paar maanden gevangenisstraf nagehouden, daar, waar het flauwste begrip van Indische toestanden het publiek nog moet worden bijgebracht, en waar men den mond vol heeft van den getrapten, onderdrukten Inlander.

Het is hoog tijd, dat de rechtspositie van den planter tegenover den koelie behoorlijk geregeld wordt, ware het slechts uit het welbegrepen eigenbelang der Indische Regeering.

De *Java Bode* voegt hieraan toe: Tot zoover onze zegsman, die een insider is, en die ons zeer zeker belangrijke zaken verteld heeft, die ons — en waarschijnlijk ook der *Loc.*! — niet bekend waren. Wij zijn hem dankbaar voor zijn inlichtingen, die ons sterken in de meening, dat men niet voorzichtig genoeg kan zijn in het beoordeelen van z.g. „klap“-zaken.

UIT DE INLANDSCHE PERS.

De arrestatie van den volksleider Tjokro Aminoto.

Ten einde zooveel mogelijk te beletten, dat de volksleider Tjokroaminoto voortging met het verwekken van ernstige bewegingen onder de Inlandsche bevolking, is hij, meldt de „Oetoesan Melajoe“ van 17 September 1921, op last van den Raad van Justitie, te Batavia, in voorloopig arrest gesteld.

In den avond van 25 Augustus 1921, te half 7 ure, kwam de assistent-resident in zijne woning en bracht hem per auto naar de gevangenis, nadat door hem van zijne vrouw en kinderen afscheid was genomen.

Dat oogenblik bracht ontroering in het gezin te weeg en het scheen wel, zegt de medewerker van het blad, of in de woning een doode werd weggehaald.

Den volgenden dag werd de gearresteerde per sneltrein naar Batavia overgebracht.

Een dag vóór zijne inhechtenisstelling was de heer Tjokroaminoto van Tasikmalaja teruggekomen, alwaar hij voor den Landraad getuigenis had moeten afleggen in de strafzaak van Djajaatmadjo, aan wien het afleggen van een valschen eed was ten laste gelegd.

Hij vond bij terugkomst in zijne woning het bevel tot gevangenneming van den Raad van Justitie en maakte zich, hoewel zeer ontstemd, voor de reis gereed.

Ook ontving hij een telefoonbericht uit Djoejarta van het Volksraadslid den heer Augus Salim, waarbij deze hem toezegde dat als geen bezwaren daartegen bestonden, hij bereid was zijne opwachting te maken bij den Landvoogd en dezen te verzoeken hem, Tjokroaminoto, buiten de gevangenis te doen verblijven, daarbij bereid zijnde persoonlijk voor hem in te staan.

Confiserie en Chocolaterie Royales

J. A. Krul

Salon de Rafraichissements 185

NOORDEINDE 44

DEN HAAG

LENSVELT NICOLA

Den Haag

Holland

Beschuif en Roggebrood
voor export.

Grand Hotel Restaurant „ALLARD“

Kruiskade 32 - ROTTERDAM - Telef. 12692

Alle Kamers zijn voorzien van Koud- en Warmwateraanleg.

Huis van den 1sten Rang

Grand Hotel Restaurant
„Central“

In alle Kamers warm en koud water
De meest bekende Inrichting der Residentie.

HOTEL PAULEZ

geeft weder dagelijks van 3.30 tot 5.30 uur, zijn bekende intieme

Afternoon-Tea-Concerten

door het ensemble

WILLY HONSBEEK & Co

N.V. Brood- en Beschuifabriek

„DE OUDE VETTE HEN“

DEN HAAG

bij het Stadhuis

Alle soorten Brood, Beschuif,
Banket, enz.

Lunchroom - Tea-Concert

GRAND HOTEL COOMANS

ROTTERDAM - HOOFDSTEEG

Hotel bevat 250 Kamers met stroomend koud en warm water; 30 Kamers met Badkamers verbonden.

Logies met Ontbijt vanaf f 3.25 per persoon.

De aandacht wordt gevestigd op de moderne Tearoom, uitkomend aan den Houttuin en op het daarachter gelegen luxe ingericht Restaurant BRISTOL.

De Directeur H. HOLTHAUSEN

ZUID-HOLLANDSCHE BIERBROUWERIJ

DEN HAAG

Bijkantoren te AMSTERDAM, BANDOENG,
BATAVIA, SOERABAYA, BOMBAY, BRUSSEL,
LONDEN, PARIJS

Vraagt de alom bekende

Z. H. B. Bieren

Nederlandsch Indische Escompto Maatschappij

Opgericht in 1857

Kapitaal f 50.000.000.—
 waarvan geplaatst en
 volgestort f 47.000.000.—
 Reserve f 11.000.000.—

Hoofdkantoor te BATAVIA.

Agentschappen in de voornaamste plaatsen van
 Nederlandsch-Indië, te AMSTERDAM en te
 'S-GRAVENHAGE,
 Lange Vijverberg 13.

Het Agentschap te 's-GRAVENHAGE
 belast zich met alle Bankzaken, alsmede
 met aan- en verkoop van Effecten.
 Neemt gelden à deposito en in rekening-
 courant tegen rentevergoeding.

Safe-Deposit.

Open en Gesloten Bewaarneming.

Commanditaire Bankvereniging VISSER & Co.,

Noordeinde 167 DEN HAAG Tel. H. 6831

Verricht alle Bankzaken

Administratie van Vermogens

Hypotheeken Assurantiën Spaarkassen

UTRECHTSCH BANKVEREENIGING

OPGERICHT 1873.

Kromme Nieuwe Gracht 20 UTRECHT

Behandelt alle Bankzaken.

Verhuurt loketten in hare Brand- en
 Inbraakvrije bewaarkuis.

De Directeuren: ANTON M. DE LEEUW
 W. RIJCKEN Gzn. 211

Rotterdamsche Bankvereniging

Kapitaal f 75.000.000.—

Reserve f 35.000.000.—

ROTTERDAM	AMSTERDAM	's-GRAVENHAGE
Boompjes	Rokin	Mauritskade
Coolsingel		Bezuidenhout
Delftshaven	ZAANDAM	Kneuterdijk
Feijenoord		NAALDWIJK
SCHIEDAM		RIJSWIJK
VLAARDINGEN		SCHEVENINGEN

Deposito's

Cheque-Rekeningen m. rente-vergoeding

Handelscredieten

Voorschotten in Rekening-Courant

Gelegenheid tot Open- en Gesloten
 Bewaargeving.

SAFE-DEPOSIT

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM BATAVIA 's-GRAVENHAGE

Ampenan, Bandoeng, Bombay, Calcutta,
 Cheribon, Gorontalo, Hongkong, Kobe, Makas-
 sar, Medan, Menado, Palembang, Pekalongan,
 Probolinggo, Semarang, Shanghai, Singapore,
 Soerabaya, Tegal, Tjilatjap, Weltevreden.

Kapitaal f 55.000.000.— Reserven f 47.750.000.—

Persoonlijk telegrafeerde de heer Tjokroaminoto
 aan den Gouverneur-Generaal, waarbij hij verzocht
 de inhechtenisstelling uit te stellen in verband met
 de Landraadzaak van Djajaatmodjo en hem te ver-
 gunnen buiten de gevangenis te mogen verblijf hou-
 den, totdat Zijne Excellentie de verklaringen van
 den heer August Salim had aangehoord.

Blijkbaar hebben deze pogingen dus geen succes
 gehad.

Een en ander over de werkstaking van de
 havenarbeiders te Soerabaya.

Evenals het kleinste dier in de natuur zich ver-
 weert als het wordt getergd, zoo is het ook bij de
 menschen en thans meer in het bijzonder bij de
 havenarbeiders te Soerabaya, die in staking zijn
 gegaan, ten einde te trachten in hun levensbestaan
 verbetering aan te brengen.

De redactie van de „Sinar Hindia” brengt in het
 nummer van 1 September 1921 hulde aan die werk-
 nemers te Soerabaya, die zich daar ter plaatse blijk-
 baar hebben kunnen aaneensluiten, zonder dat er
 een vakbond bestaat, die aan die staking leiding
 had kunnen geven.

Het feit bestaat, zegt de redactie, dat die staking
 is uitgelokt door de kapitalistische werkgevers, die
 maar niet schijnen te begrijpen dat zij door hunne
 actie hun eigen graf graven.

Want de door hen geleden schade is niet gering.
 Hoewel er geen bepaalde leiding aan de staking
 is gegeven, zoo hebben de volksleiders zich ten deze
 toch wel ingespannen, zegt de schrijver, want ka-
 meraad Semaoen vertrok als vertegenwoordiger van
 de revolutionaire vakcentrale terstond naar Soera-
 baya, terwijl de afdeling van de communistische
 partij te Semarang zich ook niet onbetuigd liet.

Zij toch spoedde zich naar de haven te Soerabaya
 en verspreidde een geschrift onder de havenarbe-
 ders, waarin deze — in verband met eene mogelijke
 loonsverlaging — werden aangespoord de uit-
 schreven vergadering van de partij bij te wonen.

Met betrekking tot de organisatie der beweging,
 deze ligt, zegt de redactie, natuurlijk geheel in de
 hand van de werknemers zelf, terwijl het voor hen
 duidelijk is, dat, in geval zelfs slechts gedurende
 den tijd van één week niet uit de schepen of spoor-
 wegen wordt gelost, de handelsgoederen zich in de
 opslagloodsen tot bergen zullen opstapelen en op
 die wijze aan de werkgevers groote geldelijke schade
 zal worden toegebracht.

Volgens gegevens, voorkomende in de „Pewarta
 Soerabaya”, brak de staking 23 Augustus 1921 uit
 en werd 3 dagen later eene vergadering gehouden
 in het gebouw van de Handelsvereniging, waarin
 de werkgevers verklaarden, dat het met het laden
 van de suiker zeer langzaam ging en er van laden
 en lossen van de rijst in het geheel geen sprake
 was, hetgeen zijn oorzaak vond in de verschillende
 loontarieven.

Voorts bleven een 500-tal spoorwegwagons on-
 gelost.

Toen werd het voorstel behandeld om 300 arbe-
 ders uit het binnenland te laten overkomen, terwijl
 aan de suikerfabrieken het verzoek werd gedaan
 om met eigen werkvolk de suiker te laden.

Dit laatste ondervond nog al tegenstand, aange-
 zien het werkvolk op de fabrieken fysiek niet zoo
 krachtig is als de havenarbeiders en men voor het
 transport van één zak suiker al spoedig 2 fabrieks-
 menschen zou moeten gebruiken.

Ten einde de schade door alle werkgevers en
 niet door een enkele groep te doen dragen, werd
 een fonds gevormd van f 10250, dat later met f 1000
 werd verhoogd.

De schepen ter reede Soerabaya konden, in ver-
 band met de in te nemen lading elders, niet langer
 wachten en aanvaardden de werkgevers dien-
 tengevolge 50 personen van Djombang, die per vracht-
 auto werden vervoerd, terwijl op werkvolk van
 Pasoeroean werd gewacht.

Het Strooioedenveem hielp met 150 werkkrach-
 ten en de firma Mirandolle Voûte en Co. met 50.

Aan deze werknemers werd het loon volgens een
 nieuw tarief uitbetaald, hetgeen de redactie de

TAAMS & KEYSER

Bankstraat 10 's-Gravenhage
 IN EFFECTEN.

Speciale afdeling Incourante Fondsen.
 Cultures - Industrie - Handel.
 Ons blad wordt op aanvraag geregeld toegezonden.
 COUPONS. REK.-COURANT.

Bank-Associatie

Wertheim & Gompertz 1834 en Gredievereeniging 1853.

ALLE BANKZAKEN.

Kapitaal en Reserves f 19.500.000.— 25 Kantoren

overtuiging schenkt, dat zij deze stakingsactie heb-
 ben gewonnen.

Wanneer echter niet meer is bereikt dan hetgeen
 verkregen is, dan is dit tengevolge van de tusschen-
 komst der van elders aangekomen onderkruipers,
 die er niet tegen opzagen de Soerabajasche haven-
 arbeiders te benadeelen.

Toch vindt de redactie dit niet zoo erg, aangezien
 thans ten duidelijkste is gebleken, dat de werk-
 krachten uit de binnenlanden niet zoo sterk zijn en
 minder uithoudingsvermogen hebben dan de werke-
 lijke havenarbeiders.

Met de opwekking aan de Semarangse haven-
 arbeiders om tegen mogelijke loonsverlaging te
 waken, besluit de redactie haar artikel.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Mohandas Karmchaud Gandhi.

Voor alle volksbewegingen zijn patriotten nood-
 zakelijk, zegt de persoon, die zich „Anak Kraksaan”
 teekent, in de „Perniagaan” van 26 Augustus 1921
 en die waarheid geldt ook voor de volken, die door
 anderen worden overheerscht.

Die patriotten moeten zijn de roergangers van
 het schip, dat een haven moet bereiken.

Het aantal bestaande leiders, dat de tegenwoor-
 dige volksbewegingen in de war stuurt, is niet ge-
 ring, terwijl het beslag leggen op een werkelijk on-
 baatzuchtig volksleider, die de beweging in een
 goed spoor kan leiden en de gunstigste uitkom-
 sten weet te verwerven, de grootste moeite kost.

De Vóór-Indiër, de heer Mohandas Karmchaud
 Gandhi wordt door het Hindoesche volk in Engelsch
 Voor-Indië als zulk een uitnemend volksleider en
 patriot beschouwd en ook als zóódanig vereerd.

Gesproken uit een zeer welgesteld Hindoesch ge-
 slacht, liep hij in het jaar 1889 de studies van een
 den Londensche scholen af en keerde, na het diploma
 van de bestuurswetenschappen te hebben ver-
 overd, naar Bombay terug, waar hij de functie van
 onderwijzer uitoefende.

In die betrekking kwam hij tot het inzicht, dat
 het Engelsch bestuur in Voor-Indië niet deugde
 voor zijn volk en rijpte bij hem de gedachte, dat
 eene „revolutie”, op beschaafde wijze gevoerd, den
 bestaanden gebrekkigen toestand kon veranderen.

Zijns inziens was daarvoor geen geweld van wa-
 penen noodzakelijk en kon zij zeer goed geschie-
 den door het in het leven roepen van maatregelen,
 welke hierin bestonden, dat ieder persoon, die hem
 als leider wenschte te volgen, zich onthield van
 het koopen van door Engeland ingevoerde goe-
 deren, verder door geene betrekkingen met dat land
 meer te onderhouden en in Engeland niet meer te
 studie te gaan, geen Engelschen in dienst te nemen
 en met hen geen ondernemingen op het getouw
 te zetten.

Deze beweging wordt wel genoemd de „non-coö-
 peration movement”.

Zij neemt dagelijks in sterkte toe, terwijl tal van
 Hindoes haar in stilte daadwerkelijk steunen.

Zij betreedt niet het terrein der Engelsche be-
 stuursbemoeienis en slaat dientengevolge den an-
 ders dikwijls zoo krachtigen Engelschen bestuurs-
 arm vleugellam.

Ware het gevoerde beleid niet zoo geheel en al
 correct, het leed geen twijfel of de Engelsche mili-
 taire macht zou de „beweging” wel den kop weten
 in te drukken, ter voorkoming dat zij zich verder
 uitbreidt.

De heer Gandhi leidt persoonlijk de vereeniging
 „Swaray Sabha” en is door de non-coöperation
 movement als leider erkend, terwijl zijn invloed op
 de menigte zóódanig is toegenomen, dat zijne actie
 aan het Engelsche bestuur zorg baart.

De heer Gandhi ziet zeer goed in, dat het En-
 gelsch-Indisch bestuur niet verschilt van andere
 tegenstanders en zich iedere minuut als het ware
 bezighoudt met de gedachte om hem te bespringen,
 mits dit geen aanleiding geve tot verwickelingen.

Hij gedraagt zich dientengevolge in alles zeer
 correct en zorgt op die wijze, dat hij niet onder het

Oranjebank

Noordeinde 39 - DEN HAAG - Telef. H. 3407.

Handelscredieten, Rekening-Courant,

Deposito's Incasso's,

Spaarbankboekjes rentende 4 pCt.

Laat thans Uw Auto of Motorrijwiel grondig nazien
SPOEDIGE AFLEVERING in mijne werkplaatsen **BILLIJKE PRIJZEN**
135 RIJKSSTRAATWEG 135 F. P. JANSSEN TELEFOON „KIEVIET” 562
WASSENAAR (Haagsche aansluiting)

bereik der Engelsche wetten valt. Zijn tact om met hoog en laag, rijk en arm om te gaan, zijne sobere voeding, hoofdzakelijk bestaande uit rijst met water, zijn zijne opvallend eenvoudige eigenschappen en maken, dat men in hem ziet een persoon met een vastberaden en zelfbewust karakter, die weet wat hij wil.

Vóórdat hij als revolutionair leider optrad, gaf hij reeds bewijzen hoeveel hij voor zijn volk voelde en hoe hij als helper daarvan wilde optreden. Toen in het jaar 1899 ernstige verwikkelingen in het land ontstonden, richtte hij eene afdeeling van het Roode Kruis op, waarin allen werden opgenomen die hulp en steun noodig hadden.

In het jaar 1904 brak te Johannesburg eene besmettelijke ziekte uit en richtte hij ter plaatse, vóór dat het bestuur handelend en leidend optrad, een hospitaal voor zijne zieke landgenooten op, hetgeen niet weinig bijdroeg dat de ziekte binnen bepaalde grenzen werd beperkt.

Hoewel de heer Gandhi dus geen ijzer in de handen heeft, zegt de schrijver, zoo is hij toch in het oog van de Engelschen een ernstig en gevaarlijk tegenstander, die zich door niets laat terughouden en zeker niet voor één gat te vangen is.

De Hindoesche schrijver D. N. Bannertsja zegt in een in het Engelsche blad „The Adventurer” opgenomen artikel van den heer Mohandas Karamchand Gandhi, dat hij over een fijne tactiek, een gezonden gedachtengang en over eene scherpe tong beschikt, die met zijn millioental sterke volgelingen een krachtige volksbeweging heeft georganiseerd, niet op Engelsche of Westersche wijze, doch op den voet van welwillende besprekingen met het Engelsche bestuur, die de vrijmaking van het Hindoesche volk tot ondergrond hebben.

Terwijl er dus van een daadwerkelijk verzet geen sprake is, zoo wijkt de heer Gandhi echter toch geen stap terug op den afgelegden weg en gaat hij openlijk op zijn doel af op eene wijze, die hem een eervolle plaats in de geschiedenis van zijn land zal aanwijzen.

Op de vraag, welke de eindresultaten zullen zijn van zijne revolutionaire actie, kan alleen de toekomst het antwoord geven, zoodra de dag zal zijn aangebroken dat het geheele Hindoesche volk in beweging komt.

Zijn eigen meening daaromtrent is, dat bij de sterke positie, welke Engeland op dit oogenblik in de wereld inneemt, de vrijmaking van het Hindoesche volk geen gemakkelijke taak zal zijn en dat, als de Engelsche wetten niet krachtig genoeg zullen blijken te zijn om de revolutie-idee te onderdrukken, Engeland de militaire macht in Engelsch Voor-Indië zal moeten versterken.

LITERATUUR-OVERZICHT.

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw.

De fraai geïllustreerde Jan.-afl. opent met een zeer waardevol artikel gewijd aan Dr. E. Moresco, den benoemden Vice-President van den Raad van Indië. Een mooi portret gaat aan den tekst vooraf.

De hr. J. A. Loebèr Jr. houdt een causerie over „Antikwiteiten op Java”, geen oudheden als steenen of bronzen beelden en vaatwerk uit den Hindoetijd, maar de zeer oude techniek, die van palm- en andere bladeren of van boomchors allerlei kleedingstukken weet te vervaardigen. Deze en andere dingen van bescheiden doen en afkomst — ook bamboe bijv. levert materiaal voor allerlei voorwerpen — kunnen wellicht enkele jaren oud zijn en toch naar vorm of gebruik afstammen van oeroude tijden „toen het Diëng-plateau nog hopeloos woest was en nog geen Hindoe-zending den weg naar het Beloofde land, het Rijksteiland, gevonden had.”

Uit het tramgebied van Java is de titel van een opstel van den hr. W. J. Giel. Na eene uitwijding over het economisch nut van spoorwegen in het algemeen, deelt schrijver enige bijzonderheden mede over de zusterstoomtramwagenschappijen: Semarang-Joana, Semarang-Cheribon, Oost-Java en Serajoedal.

De hr. P. de Kat Angelino schrijft over bijgeloof op Bali; de enkele voorbeelden die hij geeft zouden met talrijke andere kunnen worden aangevuld. Z.i. blijkt er duidelijk uit, dat „weinig van het verhevene van den Hindoe-godsdienst in het gemoed van den Baliër leeft, doch een vrees voor

booze geesten en een geloof van allerlei wezens die de heele natuur bevolken, de kern van zijn geloof uitmaakt”, waarom hij boven zijn bijdrage zet „Hindoe of Heiden”.

Ned.-Indisch Natuurwetenschappelijk Congres in 1922.

Van het Bestuur der Vereeniging Ned.-Indisch Natuurwetenschappelijk Congres ontvingen wij het programma en het reglement van het Tweede van 11—14 Mei 1922 te Bandoeng te houden congres.

Men zal zich waarschijnlijk het succes herinneren, dat het 1e congres, in October 1919 te Batavia gehouden, gehad heeft.

Blijkens de statuten stelt bovengenoemde vereeniging zich ten doel de beoefening der natuurwetenschappen en daarmee samenhangende wetenschappen in Ned.-Indië te bevorderen, welk doel ze tracht te bereiken, zoowel door het houden van congressen als door het bevorderen van samenwerking en het bieden van de gelegenheid tot nauwere aanraking tusschen de natuurwetenschappelijke werkers in Ned.-Indië.

Prof. E. C. Abendanon.

Omtrent den levensloop van den heer E. C. Abendanon, wiens benoeming tot hoogleraar aan de Universiteit te Amsterdam wij in ons vorig nummer berichtten, deelt de Ind. Merc. het volgende mede.

In 1878 te Pati geboren, ontving hij zijn eerste onderwijs in Indië; in 1895 werd hij student te Delft en behaalde in 1900 het diploma van mijnningeur, na één jaar (1898—1899) de Technische Hochschule te Aken te hebben bezocht.

Na als ingenieur een studiereis te hebben gemaakt, om verschillende mijnen te leeren kennen, was zijn geboorteland het terrein zijner aanvankelijke werkzaamheden als ingenieur, welke arbeid eenigen tijd onderbroken werd wegens een excursie naar China, in opdracht van een concern, waarbij de Asiatic Petroleum Maatschappij betrokken was.

In 1906 keerde de heer Abendanon weder naar Nederland terug en ondernam het volgende jaar geologische studiereizen naar de Balearen, den Eifel en de Jura. In opdracht van het Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap ondernam hij in de jaren 1909 en 1910 een expeditie naar Midden-Celebes, waarvan hij de resultaten in den loop der volgende jaren in geschrift heeft gebracht.

Verlag van de Coöperatie-Commissie.

Bij G. Kollf en Co. te Weltevreden is verschenen het verslag van de Coöperatie-Commissie, ingesteld bij Gouv. Besluit van 10 Juni 1920, o.m. met het doel om te onderzoeken welke beteekenis de coöperatie voor Indië zal kunnen verkrijgen en met welke middelen daaraan uitbreiding zal zijn te geven.

In een Voorwoord zegt de voorzitter, Dr. J. H. Boeke, dat het rapport van de Commissie (een boekdeel van ruim 200 bladzijden) moet worden beschouwd als een samenhangend geheel van gemotiveerde voorstellen. Dit karakter maakt het volgens hem onraadzaam aan het slot een samenvatting te geven van hetgeen de Commissie zou willen zien verwezenlijkt. Een dergelijke officieele samenvatting toch brengt het gevaar van onvolledigheid mede.

Bij het lezen van het rapport blijkt echter, dat de Commissie voorstaat een regeling van het coöperatiewezen, aangepast aan de ontwikkeling en behoeften van de Inlandsche maatschappij en bestaande uit een verordening op Inlandsche coöperatieve vereenigingen, met een daarop gebaseerde organisatie voor propaganda, leiding en controle.

Onder de Bijlagen zijn opgenomen de Britsch-Indische en Philippijnsche wetten, regerende de coöperatieve vereenigingen.

Scheiding van Kerk en Staat in Ned.-Indië.

Onder dezen titel is ter Landsdrukkerij te Weltevreden verschenen een door het Departement van Onderwijs en Eeredienst opgestelde nota, gepubliceerd met machtiging der Indische Regeering.

Gelijk bekend is, bestaat er in Ned.-Indië een bijzondere verhouding tusschen de Overheid enerzijds en de Roomsche Katholieke Kerk zomede het Algemeene Protestantische Kerkgenootschap anderzijds. Niet alleen worden op de Landsbegrooting jaarlijks aanzienlijke sommen ten behoeve van deze beide corporaties uitgetrokken, maar daarnaast bestaan er ook betrekkingen van anderen aard. Zij worden beschermd door Art. 122 van het Reg. Regl.: „In de bestaande inrigting en het bestuur der Christelijke kerkgenootschappen wordt geene verandering gebragt dan met wederzijdsch goedvinden van den Koning en het bestuur van het betrokken Kerkgenootschap.”

Tegen deze verhouding zijn volgens eene uiteenzetting in bedoelde nota ernstige bezwaren aan te voeren, waarom het aanbeveling verdient tot scheiding van Kerk en Staat over te gaan. Zeer gemakkelijk zal dit intusschen niet gaan, want het zou bijv. kunnen gebeuren dat een wetenschappelijk onderzoek noodig blijkt naar de historische rechten der kerkgenootschappen, hun ontstaan en ontwikkeling.

NEDERLANDSCHE HANDEL - MAATSCHAPPIJ

Gestort Kapitaal f 80,000,000..
 Statutaire Reserve - 18,979,250..
 Buitengewone Reserve - 22,660,000..

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.
 Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in Nederlandsch-Indië, Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten. — Incasseeringen en Financieringen. — Schriftelijke en Telegrafische Credieten. — Reiscresdientbrieven. — Deposito's. — Rekeningen-Courant. — Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken.

RENTEVERGOEDING VOOR DEPOSITO'S:
 Met één jaar opzegging 4½ pCt.
 Voor andere termijnen nader overeen te komen.

HAARLEMSCHE BANKVEREENIGING

HAARLEM, LEIDEN, AALSMEER
 BEVERWIJK, BLOEMENDAAL
 EDAM, HILLEGOM, HOOFD-
 DORP, LISSE, PURMEREND
 IJMUIDEN, ZANDVOORT.....

KAPITAAL EN RESERVE ca f 5.000.000.—

Handel- en Cultuur-Maatschappij

Gevestigd te AMSTERDAM, Prins Hendrikkade 79. 216
 Telefoon 49 Noord, Telegram-adres: Amesz, Amsterdam.

IMPORT van alle Nederlandsch-Indische producten.
 Neemt op zeer billijke conditiën vertegenwoordigingen aan van in Nederlandsch-Indië gevestigde firma's.
 Belast zich met den verkoop van — en geeft voorschot op producten als: Tabak, Koffie, Rijst, Oliehoudende Gewassen, speciaal Copra, Sesame Zaad, Gronnoten, enz.
 EXPORTEURS van alle voorkomende artikelen zooals: Textiel-, Papier-, Ijzer- en Staalwaren, Sundries, Levensmiddelen, enz.
 BANKIERS: Nederlandsche Handel-Maatschappij.

Voor Collectieve **Ziekte-Verzekering**
 bij de aangewezen Maatschappij

Centrale-Onderlinge

Ziekenkas onder Administratie der Z.H.V.
 Platterijkade 50 's-Gravenhage

ROTTERDAMSCH LLOYD
 Directie: WM. RUYSS & ZONEN - ROTTERDAM 21
 Geregelde MAIL- en PASSAGIERSDIENST van ROTTERDAM naar NEDERLANDSCH-INDIË met aansluiting naar alle havens in den IND.-ARCHIPEL
 LUXUEUS INGERICHTE MAILBOOTEN, alle voorzien van draadlooze telegrafie en onderwater-kloksignaal.

DE BAS & Co., Bankiers
 HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE
 BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN
 :-: Safe-Inrichting. :-:

SCHRIFTELIJKE KNIPCURSUS

Door een geroutineerd Coupeur, met meer dan 20-jarige praktijk, (oud-leerling van de wereldberoemde „Professeur de Coupe“ A. NEBELING te Brussel) worden systematisch schriftelijke lessen gegeven (ook naar Indië) ter bekwaamheid in het geven van een chique coupe aan Uw Dames- of Heeren- en Kinderkleding. Prijs 13 lessen f 12.—, per geheele cursus slechts f 45.— (bij vooruitbetaling). Vraagt uitgebreide prospectus aan INSTITUTE VOOR SCHRIFTELIJKE LESSEN, Kapselstraat 3, APELDOORN. Na gunstig afgelegd examen wordt prachtig diploma uitgereikt.

Hadi-Poestaka
 Boekhandel en Uitgevers-Mij.
 Nobelstraat 20 - Den Haag
 Telef. H. 475.

Hoofddepôt van de uitgaven van het „Java-Instituut“ en van „De Commissie voor de Volkslectuur“ te Weltevreden.

Levering van alle Boeken op elk gebied, ook Buitenlandsche Uitgaven.

Speciaal zijn we goed gesorteerd in Oostersche Werken.

Mevr. Fruin—Mees, Geschiedenis van Java in 2 dln. met talrijke illustr., p. deel f 6.—.

H. F. Tillema, Kromo-blanda, 4 dln. met vele lichtdrukken (antiquarisch).

Emiel Hullebroeck, Een Noodkreet uit Indië (over den achteruitgang der Inlandsche Kunstnijverheid) à f 1.—.

Praeadviezen voor het Java-Congres, over Muziek- en Geschiedenis-onderwijs f 1.50 en f 3.50.

Werken van Noto Soeroto, p. deeltje f 3.75.

Werken v. Rabindranath Tagore à f 1.75.

Pracht-plaatwerken over Bali, Java, China en Japan, per band f 8.—.

„Soembangsih“, gedenkboek Boedi Oetomo, een werk met talloze illustraties samengesteld uitsluitend door Indonesiërs, f 4.50.

Binnenkort verschijnt bij ons een rijk geïllustreerd boek over den Javaanschen Dans door Th. B. van Lelyveld.

VAN STRAALEN MONSIEUR & ERKELENS.
WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Leuvehaven 34, Tel. 2456.
 Bijkantoor: DEN HAAG, Lloydgebouw
 Piet Heinplein, Tel. $\begin{cases} 1587 \\ 1588 \end{cases}$

Bijkantoor: DEN HELDER,
 Hoofdgracht 37, Tel. 83.

waarbij haar de bevordering van de verbreiding van de Christelijke religie werd opgedragen; de overname, bij de opheffing van het octrooi, van alle verplichtingen zonder uitzondering van evengenoemd handelslichaam door de Regeering en de wijze, waarop deze zich daarvan ten aanzien van den eeredienst heeft gekweten. Deze en andere redenen nopen de samenstellers der nota te adviseeren: Instelling van eene commissie, waarin worden benoemd personen van verschillende landaard, leden van den Volksraad en ambtenaren, leden en niet-leden der betrokken kerkgemeenschappen, ten einde in gezamenlijk overleg tot de gewenschte oplossing te geraken.

De Indische Mercur.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 52: Koloniaal Instituut. Korte mededeeling van den Voorzitter op de Algemeene Vergadering van den 15en December 1921. — Handboek voor de rubbercultuur in Ned.-Indië, besproken door Prof. P. van Romburgh. — Een nieuwe insectenplaag in de thee. — Malangsche Landbouwvereniging. — De scheepvaart van Ned.-Indië gedurende 1920 (ontleend aan Handelsberichten). — Uitvoer van Java en Madoera. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, zomede de overige geregelde rubrieken. — De afdeling Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut geeft recente literatuur over cacao, kina, koffie, rubber, suiker, tabak en thee.

De exorbitante rechten van den Gouvern.-Generaal.

Den 19en Dec. A. Po. promoveerde tot doctor in de rechtsgeleerdheid aan de Rijksuniversiteit te Leiden de hr. P. H. C. P. Jongmans, op een proefschrift getiteld: De exorbitante rechten van den Gouverneur-Generaal in de praktijk. Onder de exorbitante rechten verstaat men die bevoegdheden der Indische Regeering, welke zijn neergelegd in de artikelen 45 tot 48 van het geldende Regeeringsreglement van 1854, hoofdzakelijk hierop neerkomend, dat zij die gevaarlijk worden geacht voor de openbare wet en orde, het verblijf in Ned.-Indië kan worden ontzegd, dan wel een bepaalde plaats aidaar tot verblijf aangewezen. Mr. J. heeft van dit dankbare onderwerp, men denke bijv. aan de vrij talrijke verbanningsbesluiten der laatste jaren, een diepe, critische studie gemaakt. Het hoofdstuk I: „De exorbitante rechten vóór 1854“ lijkt ons minder goed geslaagd; de schr. maakt bijv. geen melding van de verbanning van verschillende vorstelijke familieleden in den Compagniestijd.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Bij de hier volgende inhoudsopgave van de Nrs. 22 en 23 laten we de o.i. meest belangrijke bijdragen gespatieerd drukken.

No. 22. De hervorming van het Ned.-Indisch Landbouw-Syndicaat, door dr. R. Broersma. — Wetenschappelijk werk voor tabak en rubber, door R. B. — De landbouw in de Japansche koloniën, door D. N. — Kunstmatige stalmest, door A. W. K. de Jong. — Muizenverdelging, door W. L. Mesman. — Rubber. Rationeel behandelng van het tapvlak, door Dr. Gandrup. — De kina-overeenkomsten en de Java-kina-cultuur, door Dr. Ir. W. van der Schalk. — Thee-propaganda. — De koffiebesenboek, door Dr. J. Gandrup. — De Oranjeloesem olie. — De pepersituatie in het Verre Oosten. — Het geneesmiddel tegen surra. — Australische karbouwen van Timor. — De Papaja (Carica Papaya, L.) — Bloementeelt in Indië, door A. J. K.

No. 23. De koffiebelasting in den Volksraad, door R. B. — Landbouw in de Japansche koloniën, Korea, door D. N. — Wanneer is een grondsoort vruchtbaar te noemen? — Japansche rubbercultuur en -industrie in Ned.-Indië. — De positie van de tabak. — Het rijstvraagstuk in Japan. — De Papaja (slot) door J. J. Ochse. — Oliepalmcultuur in den Kongo en in Ned.-Indië. — Heeft de klappercultuur nog toekomst? — Copravooruitzichten ter Oostkust van Sumatra.

Blaadje van de Centrale Kas.

De hr. D. L. Mesman brengt in het Nr. van 15 Nov. een belangrijk vraagstuk naar voren: Waarvan leeft de Inlandsche landbouwer en diens gezin, in tijden van oogstmislukking, in Oost-Indramajoe; creditverstreking en eene verkeerde beoordeeling van de volkswelvaart in zulke tijden. De hr. Fruin licht het uitvoerig staten-materiaal toe en vat de gedetailleerde opgaven samen. — Verder bevat dit Nr. o.m. eenige bepalingen der zegelordonnantie, voor zoover deze betrekking hebben op afdelingsbanken.

Oud-strijders van het Indische leger.

Eenige maanden geleden vestigden we de aandacht op eene brochure van den hr. J. Apell, getiteld „Hoe lang nog? Noodkreet om eerlijkheid en recht voor de oud-strijders van het Indische leger (met een pentekening van Menno van Meeteren Brouwer)“, uitgave van verschillende bonden van oud-onderofficieren. Blijkens een thans door „Madjoe“, vereniging van oud-

en actief dienende onderofficieren van het Ned. Indisch leger verspreid manifest „aan allen, die belang hebben bij Ned.-Indië“, is sedert door de Regeering aan de bezwaren, in hovenbedoelde brochure uiteengezet, gedeeltelijk tegemoet gekomen, wat dankbaar wordt erkend. Vooral de pensioenen zijn flink verhoogd. Helaas is die verbetering alleen ten goede gekomen aan de thans actief dienenden, terwijl zij — de oudgedienden — in hun tijd veel te gering betaald zijn geworden en met veel te kleine pensioenen het leger hebben verlaten. „Madjoe“ verzoekt daarom nivellering van de pensioenen, niets meer maar ook niets minder dan dat, en spreekt tevens in het manifest den wensch uit, dat ook „onze oude Inlandsche wapenbroeders, voor zoover zij vóór 1920 het leger verlieten, eveneens de nieuwe pensioenen deelachtig mogen worden.“

Onze plaatsruimte laat niet toe het Manifest in zijn geheel over te nemen, niettemin vestigen we er gaarne de aandacht op; het adres van den Voorzitter van „Madjoe“ is E. J. L. Lankeman, Harddraverstraat 27b, Rotterdam.

Ned.-Indische Jaarbeurs.

De aandacht van eventuele belanghebbenden wordt gevestigd op het geïllustreerde prospectus betreffende de derde Ned.-Indische jaarbeurs, welke van 18 Sept. tot 8 Oct. 1922 te Bandoeng zal worden gehouden en evenals de tweede een volkomen internationaal karakter dragen zal. Inlichting over deelneming, huur van plaatsruimte, enz. rechtstreeks te richten tot het Jaarbeursbestuur, Menadostraat, Bandoeng.

De Ingenieur.

In het Nr. van 31 Dec. is opgenomen een geïllustreerde verhandeling van ir. J. N. Vermande over een uitgevoerde vervanging van den hovenbouw der bruggen in de lijn Goendih-Soerabaja der Ned.-Indische Spoorweg-Maatschappij. Daar het meerendeel onzer lezers in deze zuiver technische beschrijving geen belang kan stellen, zullen we er geen overzicht van geven. We kunnen echter de verleiding geen weerstand bieden een gedeelte van het slot over te nemen, voor zoover dit klachten inhoudt over bij de werken gepleegde diefstallen.

„Die diefstallen strekten zich meermalen uit tot het met geweld losslaan van dwarsliggers uit door de brug belaste stapelingen. Waar een Javaansche waker meent zijn plicht voldoende te hebben verricht als hij ergens op het werk slaapt en bij ontslag zijn opvolger hetzelfde meent, terwijl ze dikwijls als waker de beste voorbereiding tot een diefstal vinden, zijn deze ontvreemdingen niet steeds te ontgaan. Ook de Inlandsche politie is in dezen niet altijd actief. Zoo werd eens in een dessa een geheel huisje aangetroffen, geconstrueerd van verzaagde dwarsliggers. Bij het, naar aanleiding van deze vondst, opzoeken van een dessa-autoriteit, was men op diens erf juist bezig een dwarsligger te verzagen tot dakribben!“

Jahrbuch des Schweizer-Alpenclub.

In het „Jahrbuch des Schweizer Alpenclub“ (55e jaargang 1920, verschenen in najaar 1921), vindt men een uitvoerig, heel mooi geïllustreerd artikel van Dr. M. Blumenthal: Bergwandlungen und Bergstudien auf der Insel Lombok.

Current History.

In de Nov. afl. van dit te New York verschijnend tijdschrift (Vol. XV, No. 2) is opgenomen een geïllustreerde bijdrage van Sp. Brodney, echt Amerikaansch getiteld: Holland's Colonial empire. How the far-away islands of Java, Sumatra and Borneo came into the possession of little Holland, making her rich, and why they are now a burden. Their defense against possible Japanese aggression a problem for the Disarmament Conference.

Suriname.

„De West“ van 11 November schrijft: Van de zes ondernemingen, die gebruik hebben gemaakt van de voorschotten van rijkswegen in de crisis te bekomen, is er op dit oogenblik nog slechts één die daarmede voortgaat. De andere hebben, zoodra de prijzen der producten stegen boven het bedrag van het voorschot dat per kilo werd verstrekt, de koffie ingelost en verscheept. Dat van den regeeringssteun nagenoeg geen gebruik wordt gemaakt, is niet omdat er geen steun noodig is, maar omdat de aan den steun verbonden voorwaarden dit voor de meeste ondernemingen onmogelijk maakte. Intussen zijn de prijzen nog steeds beneden kostprijs, zoodat de ondernemingen met verlies werken. Verschillende eigenaren hebben den moed opgegeven. De plantage Caledonia zal de volgende maand in het openbaar worden verkocht. Eigenaren

BREDA Bredasche Luxebroodfabriek BREDA
 Telefoon No. 72 **F. 't SAS** Lange Brugstr. 10
 Hofleverancier
 beveelt zich beleefd aan voor de levering van alle soorten **BROOD, BESCHUIT, LUXEBROOD, BANKÉT, ONTBIJTKOEK, KØEKJES, enz.**
 Alles eigen fabrikaat en van de beste grondstoffen vervaardigd.

F. C. DE BRUYN
 eenigst adres voor de bekende „Parakan Salak“ Thee, f 1.00 per pond.
 NEEMT PROEF.
 Danckertstraat 43. Tel. M. 4088 en M. 4089

Mode-Academie J. & G. DE GRAAFF,
 's-Gravenhage - Anna Paulownastraat 18a.
Voornaamste Vakschool in het Costuumvak.
 Theoretische en praktische, volledige opleiding van Dames tot Costumière, 1e Coupeuse,
 Directrice en Leerares in het Costuum-, Mantel- en Lingerievak.
 Aanmeldingen bij de Directrice G. DE GRAAFF.

G. J. R. VAN DER GAAG & ZONN
 GROENMARKT 27
 TELEFOON No. 2512

ROGERIJEN :: CHEMICALIËN
 DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN-
 EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS

Indisch
 hebben bij
 bezwaren,
 tegemoet
 pensioe-
 lleen ten
 erwijl zij
 betaald
 het leger
 lleering
 nder dan
 uit, dat
 oover zij
 pensioe-

van andere plantages hebben verklaard, geen ka-
 pitaal meer in de plantages te willen steken. Deze
 kunnen voortgaan zoolang zij nog kans zien zich-
 zelve te bedruipen. Daar het thans oogsttijd is, zul-
 len die plantages zich nog eenigen tijd kunnen
 staande houden, maar — tenzij een krachtige ver-
 dere stijging van prijzen intreedt — staat het te
 vreezen, dat na den oogst een inzinking zal volgen
 en meerdere plantages geheel of nagenoeg gesloten
 zullen worden.

In een bijeenkomst ten gouvernementshuize op
 12 November heeft de heer Pyttersen een uiteenzet-
 ting gegeven van zijn plannen. Wij zullen onze
 lezers op de hoogte houden van de onderzoekingen,
 die de heer P. ter voorbereiding van zijn plannen
 zal doen. Er is een aanvang gemaakt met het onder-
 zoek van de landstreck ten noorden van de
 Wajombo, ten einde uit te maken of afwatering
 van de uitgestrekte vlakke mogelijk is. Wanneer de
 tracées gekapt zijn, zal de heer P. het terrein gaan
 opnemen.

In een onzer vorige nummers spraken wij over
 het kappen van een tracée van de Coppename naar
 Coronie. Ongeveer 35 jaar geleden had wijlen de
 heer Loth in omgekeerde richting gekapt. Zijn
 tracée is nu niet teruggevonden en de expeditie is
 na 56 dagen arbeids teruggekeerd zonder Coronie
 bereikt te hebben. Over deze mislukking heeft zich
 in de Surinaamsche pers een discussie ontwikkeld,
 waaruit blijkt dat de leider der expeditie wél de
 afgelegde afstanden maar niet de richting heeft op-
 genomen, o.i. een onverklaarbaar verzuim. Het
 voornemen bestaat het onderzoek te hervatten.
 Waarom begint men niet in Coronie, zooals wijlen
 de heer Loth gedaan heeft.

Ook over de jongste benoemingen in den Raad
 van Bestuur is er nog al geschrijf in de Surinaam-
 sche bladen, namelijk over het niet benoemd zijn
 van den administrateur van Financiën.
 De „Surinamer” heeft inlichtingen ingewonnen
 en vernam ten aanzien van de jongste aanvulling
 van den Raad het volgende:
 „Het ligt in de bedoeling van het bestuur even-
 tueele vacatures in den raad van bestuur zooveel
 mogelijk door Surinamers te doen vervullen en met
 de benoeming van den heer Granada is hiermede
 een aanvang gemaakt. Sinds het aftreden van den
 oud-commissaris Nassy is er geen Surinamer meer
 geweest in dit college. De heer Granada is intus-
 schen niet benoemd als hoofdamtenaar, omdat
 hij, als er straks een agent-generaal wordt uitge-
 zonden, weer districts-commissaris is. Bovendien
 meent de gouverneur, dat hij van zijne hoofdamte-
 naren ten allen tijde de gewenschte adviezen en
 voorlichtingen kan krijgen, ook al hebben zij geen
 zitting in den raad. Daarom ligt het ook in de be-
 doeling, den gouvernements-secretaris, die toch al
 secretaris is van dezen raad, voortaan niet meer als
 lid in dit college te doen benoemen.”

De West is het eens met De Surinamer, dat die
 verklaring allesbehalve afdoende is. Was het vroeger
 een goede gewoonte om den administrateur van
 financiën te benoemen in den raad, in dezen tijd
 klemmt meer dan ooit de noodzakelijkheid om elk
 voorstel allereerst van den financieelen kant te be-
 kijken. De administrateur van financiën is dus
 doorlopend noodig in den Raad en behoort daarom
 niet tot de ambtenaren, wier advies zoo nu en dan
 bij bepaalde gelegenheden wordt ingewonnen. Hij
 behoort, in zijn hoedanigheid van beheerder der
 financiën, in den raad thuis.

De gouverneur heeft d.d. 21 November j.l. het
 volgende schrijven gericht tot de hoofden der ver-
 schillende godsdienstige gezindten:
 1. Bij het vormen van toekomstbeelden voor een
 beter en meer bloeiend Suriname is het zaak alle

aandacht te wijden aan de vraag, in hoeverre de
 moraliteitsbegrippen der daarin levende volksrassen
 en de trap van zedelijkheid, waarop dezelve zijn
 aangeland, of waarop zij wellicht te brengen waren,
 een ruimere sociale ontwikkeling van de kolonie al
 dan niet mogelijk maken.

2. Hebben kerkgenootschappen en vereenigen
 sedert tal van jaren met de grootste toewijding en
 inderdaad zeldzame opofferingen de zedelijke ver-
 heffing van het Surinaamsche volk trachten te be-
 vorderen, het valt helaas niet te ontkennen, dat dit
 terrein niettemin nog zeer ernstige onvolkomen-
 heden blijft vertoonen, zóó zelfs, dat dit den wak-
 keren strijders voor hervorming vaak een bittere
 ontgoocheling moet hebben berokkend.

3. Het ligt voor de hand, dat hierbij een ernstig
 beletsel wordt ondervonden in het vrijwel als regel
 ontbreken van een gezinsleven naar Nederland-
 schen trant, zoodat de fundamentele basis van een
 normale gemeenschap, zooals het Moederland deze
 kent, verre te zoeken is.

4. De ondergeteekende vraagt zich thans af, of
 er in het een en ander alsnog verbetering ware aan
 te brengen en zoo ja, op welke wijze de wereldlijke
 Overheid daarbij de steunende hand zou kunnen
 bieden.

5. Hij richt zich met die vraag tot U, wijl het U
 mogelijk ware, hetzij uit persoonlijke ervaring, het-
 zij door onder Uwe leiding werkzame organen of
 vereenigen voorgelicht denkbeelden in overweg-
 ing te geven of nauwkeurig geformuleerde voor-
 stellen in te dienen, welke in deze van groote
 waarde zouden kunnen zijn.

6. Hierbij worde reeds aanstonds aangeteekend,
 dat de bestudeering van het vraagstuk van de ver-
 doolde en de misdadige jeugd, alsmede van de
 kinderen, wier ouders uit de ouderlijke macht zijn
 onziet, aan een Commissie wordt opgedragen, zood-
 dat dit onderdeel van de uitgebreide materie niet
 in dit verzoek begrepen ligt.

7. Mocht het U mogelijk wezen Uwe welwillende
 medewerking in deze te verlenen en Uw eventueel
 rapport vóór 1 April 1922 in te zenden, dan zal de
 ondergeteekende U namens Suriname daarvoor ten
 zeerste erkentelijk blijven.

„De West” van 15 November schrijft:
 In den loop van het vorig jaar had de kolonie
 bezoek van den heer W. L. Kann uit Penssylvania,
 vergezeld van professor H. Whitford, een deskun-
 dige op houtgebied.

Onderhandelingen werden gevoerd voor over-
 neming van de concessie Handley (vroeger Jacques
 B. Nassy), groot 58.900 H.A., oorspronkelijk aan-
 gevraagd voor de bewerking van poisontriepulp
 voor de papierfabricatie. Deze onderhandelingen
 leidden niet tot een resultaat en de concessie ver-
 viel in den loop van 1920.

De aandacht van den heer Kann bleef echter ge-
 vestigd op Suriname, met het gevolg dat een krach-
 tige Amerikaanse combinatie thans gereed staat
 een grootbedrijf in de kolonie te ondernemen, waar-
 voor concessie is aangevraagd.

Het is niet de bedoeling om poisontriepulp te
 verwerken. De aandacht is gevestigd op houtaankap
 en in het bijzonder op de teelt van sinaasappelen.
 De heer Kann is in Florida en Californië in die
 cultuur geïnteresseerd.

De heer J. Boonacker is door den heer Kann aan-
 gezocht om over te gaan in dienst zijner maatschap-
 pij. De heer Boonacker is districts-commissaris en
 was verleden jaar, tijdens het bezoek van den heer
 Kann, fungerend houtvester.

Als de heer Boonacker, waarop nu veel kans
 schijnt te bestaan, overgaat in particulieren dienst,
 zal dit een groot verlies zijn voor Nickerie. Zijn
 naam zal onafscheidelijk aan den opbloei van dit
 district verbonden blijven.

„De West” en „Suriname” zijn te beginnen met
 het nummer van 22 November in groter formaat
 verschenen. Wij wenschen onzen collega's hartelijk

Om goede zaken te maken

is het noodig goede waar te leveren.
 Doch het publiek moet weten, dat gij
 die levert.
 Dat bereikt gij alleen door goede en
voordurende reclame.
 Gebruik dit blad voor Uw

Reclamecampagne

Fa. G. J. HILBRINK
 29 WESTEINDE
 tegenover Engelsche Legatie
 voorn. 8 Daendelsstraat
 's-GRAVENHAGE

Afdeeling Dameskleeding
 bericht hiermede, dat zij hare gereedzijnde modellen
 Wandel-Costuums, Mantels en Bontwerken tegen
 zeer verlaagde prijzen zal uitverkoopen en hare
 eerste klas Dameskleeding naar Maat gedurende
 januari zal leveren:
WANDEL-COSTUMES vanaf . . . f 95.-
MANTELS „ . . . f 80.-

HOFLEVERANCIERS.

Wed. H. RAHDER & ZONN
Wijnhandelaren

Filiaal: Hoofdkantoor: Filiaal: Filiaal: 100
 's-Gravenhage Amsterdam Arnhem Gorinchem
 Hoemskerkstr. 1a Binnenkant 25 N. Plein 15 O. Vischmarkt
 Tel. N. 3493. Intero. Tel. 359. Tel. 280. Tel. 62.

Prijscouranten worden
 op aanvraag gaarne toegezonden.

MAGAZIJN VAN

Heerenhoeden en Pelterijen,

EDUARD PELGER,
 Prinsestraat 35 - Den Haag,
 Telefoon No. 3902.

N.V. Autogarage „CITO”
 SCHENKWEG 7 - TEL. B. 804
 'S-GRAVENHAGE

Luxe Verhuur-Auto's

Stoomvaart-Maatschappij „NEDERLAND”
 AMSTERDAM.

PASSAGIERSDIENST

van Amsterdam via Southampton, Genua, Port-Said naar
 SABANG, BELAWAN-DELI, SINGAPORE, BATAVIA.

N.V. MEUBELFABRIEK
V/H LE COINTRE & CO.

Ameublementen
Belimmeringen
Gordijnen
Japigten

Modelhuis: Oude Molstraat 32
 'S-GRAVENHAGE TEL. H. 8088

Zijt Gij abonné

van het rijk geïllustreerde Maandblad
 NEDERLANDSCH INDIË OUD EN NIEUW
 Zoo niet, vraag dan gratis proef-
 nummer aan bij de Administratie

Nobelstraat 20, Den Haag

Telefoon H. 474

Telefoon H. 475

Verkrijgbaar bij de „Centraal Apotheek
 „DE KOEDOE”, Fred. Hendriklaan 166,
 's-Gravenhage, Telefoon Sch. 1053

**ASTMATA
 LAXA**

van Mevr. A. KRAJENBRINK, Soerabaja

ASTMATA tegen asthma, bronchites,
 kinkhoest
LAXA tegen vetzucht en hardlijvigheid

Tagore's
Opvoedingsidealen

door NOTO SOEROTO

Met 5 illustraties Prijs . . . f 2.20

Verkrijgbaar bij alle Boekhandelaren
 en bij de Uitgeefster

... Een boekje, als een vreemde bloem,
 waaraan wondere geuren ontweven, deze
 Idealen van Tagore over opvoeding, in het
 stille woudheilgdom van Shanti Niketan
 opglanzend, dat stille oord, waar de vrede
 zelve schijnt te wonen. Er ruischt iets in
 deze idealen, als de melodie van een lied,
 in vreemde taal gezongen, dat heel uit de
 verte tot ons komt, ons dwingt tot sfilstaan,
 tot luisferen; dat ons ontroert met een zonder-
 ling ontroering, half genot, half smart . . .
 (ELISE SOER in „De Tijdspiegel”).

Uitgave van „Hadi Poestaka”
 Boekhandel en Uitgeversmaatschappij
 Nobelstraat 20 Den Haag Tel. H. 474

Wissel In- en Verkoop.	Hollandsche Bank voor West-Indië	Incasseringen.
Credietbrieven.	Heerengracht 252 AMSTERDAM Telefoon N. 3290	Kandelsinformaties.
Telegrafische	CURAÇAO	Rembours- en
Uitbetalingen.	CARACAS	Document.-Credieten.
	130 VENEZUELA	
	Belast zich met alle Bankzaken op West-Indië, Venezuela, Columbia en Midden-Amerika.	

geluk met dezen mooien vooruitgang en voegen
 daarbij een verzoek, n.l. om aan het hoofd van elke
 bladzijde naam, nummer en datum van het blad af
 te drukken, zooals de bladen hier dat ook doen.
 Voor den lezer is dat een groot gemak.

Aan de Fransche regeering is medegedeeld, dat
 Nederland voor Nederlandsch-Indië, Suriname en
 Curaçao toetreedt tot de op 4 Mei 1910 te Parijs
 gesloten internationale regeling tot het tegengaan
 der verspreiding van ontuchtige geschriften (Stbl.
 1912, no. 217). (St.ct.)

Curaçao.

Het bezuinigingsrapport.

Nu dit rapport in zijn geheel voor ons ligt, sinds
 eenige weken reeds, wordt het tijd van den inhoud
 een overzicht te geven.

Het is wel eigenaardig, dat de naam van „bezuin-
 ingscommissie” zoo gemeen geworden is, waar
 de oorspronkelijke taak der commissie toch was
 „om middelen aan de hand te doen om de kolo-
 niale kas te stijven en de financieele lasten van het
 Moederland ten opzichte van de kolonie eenigszins
 te verlichten.” Maar reeds bij de installatie vestigde
 de Gouverneur er de aandacht op, dat zoowel voor-
 stellen tot belastingverhooging als tot bezuiniging
 verwacht werden. De Commissie keerde de zaak
 heelemaal om en stelde de bezuiniging op den voor-
 grond. Bij het rapport zijn twee nota's gevoegd:
 één van den heer A. G. Statius Muller en één van
 den heer Jonckheer. Er wordt nog gesproken van
 een nota der heeren Menkman, Prakken en A. G.
 Statius Muller, maar die hebben wij bij de stukken
 niet gevonden; misschien behoort deze tot de
 nota's, die de leden volgens het rapport „onder-
 ling” gewisseld hebben. Wil de heer Jonckheer van
 geen nieuwe belastingvoorstellen weten vóór ge-
 bleken is, dat niettegenstaande bestrijding van de
 dure administratie en bevordering van een goed en
 zuinig beheer, de koloniale huishouding niet kan
 worden gevoerd, de heer A. G. Statius Muller ver-
 klaart uitdrukkelijk zich wel te kunnen vereenigen
 met verhooging der loodsgelden en van het uitvoer-
 recht van mijnproducten, van de belastingen op
 automobielen en motorfietsen, van de reeds be-
 staande specifieke invoerrechten, van de zegel-
 belasting onder bepaalde voorwaarde, en met nieuwe
 belastingen op petroleumomzetten, vrachten en pas-
 sages. Verder wil ook dit lid niet gaan, voor recht
 gedaan is „aan de grieven over geldverspilling aan
 verschillende departementen, inzonderheid aan
 Openbare Werken. Hij acht het daarom van be-
 lang, dat nog vóór dat de belastingvoorstellen wor-
 den ingediend, naar buiten zal blijken van een
 ernstig streven naar een goed en zuinig beheer. Hij
 heeft er, helaas, nog geen spoor van kunnen ont-
 decken.”

De geheele commissie, althans de commissie als
 zoodanig, vereenigt zich met de beschouwingen der
 schrijvers dezer nota's over de „autonomie” der
 kolonie, als zij voor deze meer zeggenschap op-
 eischt in deze woorden:

... de autonomie, zooals die in het Regeerings-
 reglement nedergelegd is, is gebleken een wassen
 neus te zijn, wanneer de Koloniale Raad niet vol-
 ledig het budgetrecht heeft.

Men verklaarde, dat Art. 104 van het Regeerings-
 reglement door de Ned. Regeering, waar deze pos-
 ten, die de lasten van de kolonie verhoogden, op
 de begrooting bracht, terwijl of de Koloniale Raad
 deze lasten uitdrukkelijk niet wenschte voor de
 kolonie, of de Koloniale Raad in het geheel niet
 gekend was, misbruikt werd.

Men noemde daarbij als voorbeeld de subsidie-
 verleeningen aan de sisalmaatschappij tot zeer
 hooge bedragen en den eersten termijn voor den
 bouw van barakken. Daarbij greep de moederland-
 sche wetgever meermalen in, waar het zelfs kleine

huishoudelijke zaken betrof, door deze opnieuw op
 de begrooting te brengen, wanneer zij door den
 Kolonialen Raad ervan afgevoerd waren, of er op
 te brengen zonder den Raad te hooren.

Men meende, dat de vaststelling bij wet van de
 begrooting, indien tot aanvulling van de koloniale
 middelen gevorderd wordt eene bijdrage uit 's Rijks
 schatkist, ten doel had te royale huishouding ten
 koste van anderen te voorkomen.

De houding in deze van de Regeering was ech-
 ter, waar zij voortdurend voortging met de lasten
 op te voeren eenerzijds en anderzijds aan te dringen
 op versterking der middelen, geheel anders.”

Op deze zaak hebben betrekking de eerste vijf
conclusiën der commissie, waarvan er niet minder
 dan 25 in het rapport zijn neergelegd en uitgewerkt,
 die levendig doen denken aan het hoofd en de hand
 van den auteur der 59 „beginselen en overwegin-
 gen”, door de salarisherzieningscommissie eenige
 maanden geleden in haar rapport te boek gesteld.

De Brion-prijsvraag.

Het Venezuelaansche tijdschrift *Myriam* brengt
 ons met den uitslag de portretten der bekroonden.
 Eerste prijswinner is Henry de Sola, een jongeling
 nog blijkbaar, terwijl de tweede prijs is uitgereikt
 aan mevrouw Lucila de Pérez Diaz.

Wij hebben ook kennis kunnen nemen van het
 bekroonde antwoord, dat als *Biografia del Almirante*
Brion te Caracas uitgegeven is. De schrijver heeft
 de hoffelijkheid gehad zijn geschrift op te dragen
 aan onzen gezant, den heer D'Artillac Brill, tevens
 voorzitter der Brion-commissie, die de prijsvraag
 uitschreef en aan de studeerende jongelingschap
 van zijn vaderland en van Curaçao. Voor Venezuela
 heeft deze biografie de groote verdienste, dat zij
 met veel enthousiasme en in overvloedige lyriek
 geschreven is. Zij mist echter twee belangrijke fac-
 toren. Vooreerst kan men haar moeilijk noemen
 „goed gedocumenteerd”, zooals de commissie uit-
 drukkelijk in hare voorwaarden geëischt heeft, en
 in de tweede plaats is zij niet critisch-historisch te
 noemen, wat men in het algemeen verlangen mag
 van eene studie van dezen aard. Het is ons natuur-
 lijk niet bekend wie meer inzendingen gedaan heb-
 ben. Misschien moet uit het feit, dat omtrent den
 beloofden derden prijs niets openbaar gemaakt is,
 worden afgeleid, dat er slechts twee inzendingen
 binnengekomen zijn. Maar van eene verspreiding
 van dit geschrift op de Curaçaosche scholen ver-
 wachten wij niet veel resultaat voor onze „leerende
 jongelingschap”. Mogelijk ook is aan deze bekro-
 ning niet geheel vreemd, dat de jury uitsluitend uit
 Venezuelanen bestond, wat niet in alle opzichten
 billijk is tegenover de als mededingers uitgenoodig-
 de „beminaars der schoone letteren” van andere
 nationaliteit, zoo die althans opgenomen zijn. Eene
 gemengde jury was voor deze prijsvraag, door het
 Hollandsche gezantschap uitgeschreven, eigenlijk
 aangewezen.

Wij voor ons stellen de wetenschappelijke levens-
 beschrijving van Brion, zooals die van de hand van
 den heer Pater Euwens in de *Amigo di Curaçao*
 en in de *West-Indische Gids* is opgenomen, heel
 wat hooger. Historische onjuistheden zijn aan het
 bekroonde werk niet vreemd. Het *Boletin Comercial*
 wees daarop ook reeds.

Korte Berichten.

Ingediend is een wetsontwerp tot wijziging en
 nadere verhooging van de koloniale huishoudelijke
 begrooing van Curaçao over het dienstjaar 1920.

Het eindcijfer wordt verhoogd met f 1.326.220.90
 en mitsdien gebracht op f 3.840.726.90.

De overschrijding van het eindcijfer is voor een
 belangrijk deel toe te schrijven aan de boeking ten
 laste van den post voor onvoorzien uitgaven van
 de kosten voor de voedselvoorziening ad ruim
 f 638.900. De overschrijdingen van de voor verhoog-
 ving voorgedragen artikelen is toe te schrijven aan
 onvoorzien en bijzondere omstandigheden.

Aan de Fransche regeering is medegedeeld, dat

WISBRUN & LIFFMANN
 Veenestraat 35-37 - Tel. 2593 - Den Haag

DAMES MODEARTIKELEN.
 ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
 ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELEN.

C. P. A. NICOLAI
 DUNKLERSTRAAT 33 - TELEF. H. 7057
 hoek Valeriusstraat. 177

Specialiteit in Heeren-Modeartikelen

Ruime keuze. Nieuwste Modellen.

Bevelen ons beleeft
aan voor levering
van alle soorten
Brandstoffen

N.V. Brandstoffenhandel v.h. F. BREURE & ZOON

Telefoon M. 1880 en M. 3331

Waldeck Pyrmontkade 88 - Den Haag

Stookt onze
1^e soort
Turfbriketten

Nederland voor Curaçao toetreedt tot de op 4 Mei 1910 te Parijs gesloten internationale regeling tot het tegengaan ter verspreiding van ontuchtige geschriften (Stbl. 1912, no. 217). (St.ct.)

De 27 Dec. l.l. te Amsterdam gehouden buitengewone algemene vergadering van aandeelhouders der Curacaosche Handel Maatschappij heeft den heer W. Meerwaldt Jr. tot directeur benoemd.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen.

Bij den jaarovergang.

31—XII—21.

Is voor beheer en administratie de jaarovergang een gemarkeerd gebeuren, stapelen de bij kalenderbudget geregelde aangelegenheden op den drempel van het nieuwe jaar enige emoties op, de film van het groote gebeuren wordt dan echter niet uitgetild om door een andere vervangen te worden. In de binnenlandsche politiek is het openen van een nieuw zittingsjaar der volksvertegenwoordiging, en voor de wereldgeschiedenis is een groote conferentie meer moment van overgangsbeteekenis dan de nieuwjaarsdag. 't Is toeval als het einde van een jaar tevens tot afsluiting wordt van een kenmerkende periode in het ontwarren van de internationale verwikkeling.

Onderfond de Conferentie te Washington omtrent Kerstmis een schok, die alle schier bereikte resultaten in de richting van wapenbeperking ter zee, deden wankelen, sprak Amerika toen zijne groote teleurstelling uit over den Franschen eisch van een vrijwel onbeperkten aanmaak van duikboten, gingen Engeland en Italië toen zelfs zoover, dat zij Frankrijk beschuldigen van zich met dien eisch tegen de handelsvlotten te richten van hen, die vrede met de Groote republiek zochten, begon men te vreezen de Washington-conferentie in onderling verscherpte animositeit te zien uiteengaan, bij den nieuwjaarswensch kon men elkander toch nog in vreedzame stemming de hand drukken. Sarraut, na 't vertrek van Briand en Viviani, Frankrijks woordvoerder, bracht de bestemming van het duikbootwapen terug tot eene bedreiging voor de oorlogsschepen. Dit leidde tot eene mogelijke oplossing der moeilijkheid, indien allen de verbintenis willen aangaan om den duikboot niet tegen de koopvaardij in toepassing te brengen, behalve onder zeer beperkende bepalingen. Met dit vooruitzicht op eene minnelijke schikking, en op het redden der reeds verkregen overeenstemming over de verhouding voor de groote zeeschepen, is men 1922 ingegaan.

De andere afdeeling der conferentie, die den vrede in de politiek van 't Verre Oosten wilde verzekeren, werd eveneens voor eene groote moeilijkheid gesteld. Van de voetangels en klemmen, die de Chinese kwestie omringen, bleek het complex van bezwaren, samengevat in de benaming „Shantoungvraagstuk”, het moeilijkst op te ruimen. Japan was in toegeven zoo ver gegaan als 't maar enigszins meende te kunnen verantwoorden, de publieke opinie gispte de toegeeflijkheid reeds vrij heftig. China daarentegen wilde in deze zaak eene volkomene zelfverloochening van Japan en was voor geen ander inzicht te vinden; de delegatie steunde ook op de uiting van 't Chineesche volk. De omwisseling van de regering in Peking kwam zeer ongelegen en bracht nog bijzondere verwikkeling in 't overleg.

Door de donkere wolven heen schiet toch ook hier een lichtstraal. Hughes en Balfour bejveren zich om door hunne bemiddeling de tusschen Japan en China afgebroken besprekingen weer te doen hervatten. Hangen de resultaten van de conferentie te Washington nog in de lucht, terwijl de gedelegeerden deels reeds vertrokken zijn en anderdeels hunne koffers al pakken, toch zien wij in de poging, om tot vergelijk te komen over kwestien, die den oorlogskiem in zich dragen, eene gebeurtenis, die 't afgelopen jaar met groote cijfers in de geschiedenisboeken zal doen vermelden. Gaan de hooge waardigheidsbekleeders huiswaarts, omdat niet langer uit te stellen belangrijke bezigheden hen daar wachten, het conferentiewerk wordt voortgezet en kan in eene volgende, dan beter voorbereide bijeenkomst, een ruimeren oogst binnenhalen.

Het lijkt niet onwaarschijnlijk, dat de te Londen tusschen Briand en Lloyd George gevoerde besprekingen over de economisch-politieke vraagstukken, die zich uit 't verdrag van Versailles ontwikkelen, mede den invloed van de Washington-atmosfeer ondervonden hebben. De Fransche premier voelt de wereldsympathie zich tegen de stugge bepalingen en de stugge toepassing van het Versaillesverdrag keeren. De overwinnaars merken aan de eigen gewonde vingers hoe ondoordacht het mes geslepen is, zonder handvat; wie 't tegen den overwonnenen wil gebruiken kwetst zichzelf onvermijdelijk mee.

In Washington kon Briand een speech-succes behalen, toen hij de noodzakelijkheid bepleitte van een goed gewapend

Frankrijk tegenover het nog steeds dreigend Duitsche gevaar, maar de nabetrachtingen waren veelal noch vriendelijk, noch waardeerdend. Daar komt bij, dat hij, zoowel als Lloyd George, enigszins naïverig is op de rol van den nieuwen President Harding, als vredebrenger en op de kansen van Amerika om met Duitschland in relatie te komen nu de vrede eindelijk gesloten is. Wat te Londen afgesproken is, is niet ten volle uitgelekt, maar in 't begin van Januari zal een Conferentie te Cannes worden gehouden, die de uitvoering van het Versaillesverdrag in zoodanigen vorm zal behandelen, dat de versterking van 't economisch evenwicht, waaronder Frankrijk en Engeland zelf ook in groote mate lijden, weer eenigermate kan worden hersteld.

Op deze conferentie zal dan dadelijk eene volgen te Parijs, van Frankrijk, Engeland en Italië, waardoor uitzicht bestaat op het vinden van overeenstemming in eene andere tusschen deze landen bestaande oneenigheid, weer in verband staande met eene pas beklonken zaak; zoo blijft 't einde van 'teene steeds 't begin van 't andere. Het door ons vaak besproken Angora-tractaat, tusschen Kemal pasha en Franklin Bouillon, voor Frankrijk, beredderd. Frankrijk heeft daarbij 't aan zijn mandaatgebied Syrië grenzende Cilicië, dat 't tot nu toe mede bestuurde en bezet hield, aan de Kemalisten overgedragen; de overdracht is een feit geworden. Engeland beschouwt dit als een onvriendelijke daad, ook door de geheimzinnige wijze waarop de onderhandelingen zijn gevoerd.

Dit is echter slechts een onderdeel van de geheele politiek van 't Nabije Oosten, waarin de twee Europeesche mogendheden zóo partij hebben gekozen, dat zij eigenlijk als vijandig tegenover elkander kwamen te staan. Engeland zocht zijne kracht in Konstantinopel en hij den te Athene teruggekeerden koning Constantijn. Frankrijk werkte samen met Kemal pasha, in wiens voordeel de hevige strijd ten slotte is uitgevallen. Zoo kan de Parijsche bijeenkomst in de spanning tusschen de bondgenooten opluchting brengen en inleiding worden voor eene herziening van het Sèvresverdrag met Turkije en Griekenland.

Kemal pasha heeft het de politici, die dit karreweltje te beredderen krijgen, bij voorbaat niet gemakkelijk gemaakt, door te verstaan te geven dat hij alles wat Turks gebied geweest is weer onder de halve maan wil zien terugkeeren. Zoo kunnen de kwesties van 't koninkrijk Hedchas, van 't koninkrijk Irak, waar Groot-Brittannië den vijand van Angora en Parijs, emir Feisoel, op den troon gebracht heeft om zichzelf van de moeilijkheden van het Mesopotamië-mandaat af te helpen, alsook die van Egypte, tot 1914 een Turksche vazalstaat, in 't geding komen.

In Egypte schijnt lord Allenby er in geslaagd te zijn, door krachtig ingrijpen, den toestand voor Engeland te redden. De nationalistien wilden de door lord Churchill aangeboden regeling niet aanvaarden. Engeland mocht er niet langer eene militaire bezetting houden. Dan maar hard tegen hard. Allenby liet den leider der oppositie Zagloel en eenige andere vooraanstaande mannen arresteren; eerst naar Suez overgebracht, zijn zij nu reeds naar Ceylon in ballingschap. Naar verzeerd wordt, is 't meerendeel van intellectueel Egypte op de zijde van Engeland, daar men van oordeel is, dat de khedive nog vreemde leiding en steun noodig heeft om zijn gezag stevig te vestigen.

Is het in Palestina niet tot zoo ver gaande uitingen van ongenoegen gekomen, toch is 't daar evenmin rustig en allen naar den zin. Gehoor gevende aan het Zionistische verlangen, heeft Balfour bij de joden het geloof verlevendigd op 't vormen van een Israëlitisch tehuis en de Joodsche gouverneur Sir Samuel wilde met voortvarendheid in die richting sturen; maar zoo vlot gaat 't niet. De Arabieren, die de meerderheid van de bevolking vormen, zijn geenszins ingenomen met de bevoorrechtiging van christen en jood. De Zionisten willen daarentegen een nog verder gaande tegemoetkoming aan hunne wenschen.

Optimisten vestigen eenige hoop op de te Londen aangebonden besprekingen tusschen Dr. Weizmann, als vertegenwoordiger der Zionistische gedachte en de Arabische delegatie, welke te Londen vertoef om naar de belangen van hare stamgenooten te bepleiten.

Alvorens deze hoek van de aarde te verlaten, waarin de Angora-invloed overal speelt of gezocht wordt, stippen wij nog een pas door de Kemalisten behaald voordeel aan. Nadat de Georgische republiek zich gevormd had, was deze naar den zin van Moskou niet Bolsjewikisch genoeg gekleurd. Harerzijds meende zij van steun van Turkije redding te mogen verwachten, maar Enver pasha bracht daartegen een ondragelijk régime en verzette zich tegen den wil van Angora. Ten slotte zond Kemal pasha een nationalistische macht naar Batoem. Enver werd verdreven en is, naar verluidd, naar Azerbeidjan gevlucht. Georgië blijft onder Turksch oppergezag. Zooals de Soviët met alles wat tegen 't bestaand gezag ingaat coquetteert, betaalt Angora het hier nu met dezelfde munt. Het glipt Moskou evenzeer door de vingers, als 't dit voor andere mogendheden doet.

Steken wij nu naar Britsch-Indië over.

(Wordt vervolgd.)

Een keurig,
zeer gewild,
tevens practisch

**CADEAU
VOOR DAMES**

IS

**François Blom's
Moderne Kookkunst**

VERZAMELING

VAN

uitgezochte en beproefde Recepten, Opmerkingen over het toedienen der spijzen en wijnen, over het samenstellen van Menu's, opmerkingen over gereedschap, voorraad, enz.

BENEVENS RUIM

**100 Afbeeldingen
van Opgemaakte Schotels**

EN EEN

ALPHABETISCH REGISTER

BEKROOND MET DE GOUDEN MEDAILLE

op de Voedings-Tentoonstelling te Parijs 1889 en de Kookkunst-Tentoonstellingen te Antwerpen 1889 en 's-Gravenhage 1892 en met het Eere-Diploma op de Tentoonstelling te 's-Gravenhage 1905.

Ingenaaid f 4.25 In linnen stempelband f 5.50

Verkrijgbaar bij den Boekhandel.

**Koninklijke West-Indische Maildienst
Amsterdam**

Passagiersdienst

naar en van SURINAME en CURAÇAO, Br. Guiana, Trinidad, Venezuela, Columbië, Centraal Amerika, Haiti.

KUNSTINSTITUUT

De Scheveningsche Muziekschool

Dir. JOSEPHINE WINTER

Keizerstraat 23 - Scheveningen

P. J. VEELO & ZNEN

DEN HAAG
Lange Houtstraat 15^a :: Tel. H. 6655

**.. WONING ..
INRICHTING**

Behangerij Stoffeerderij

AÇOKA

Drama in vier bedrijven door G. GONGGRIP

Bandversiering van SOERJOWINOTO

Prijs ingenaaid f 3.40 Gebonden f 4.90

Verkrijgbaar bij alle Boekhandelaren
en bij de Uitgeefster

... Het drama lijkt mij buitengewoon geschikt voor opvoering. De dialoog is overal levendig, en de diepzinnige wijsheid, de zwaar-filosofische denkbeelden, die den achtergrond vormen van dit gedegene werk, zijn nergens vervat in lange redeneeringen, die de dramatische kracht zouden verzwakken. En het vertoont een zeldzamen rijkdom van tooneelen, die bij de knappe en juist-opgevatte regie, diep ontroerend moeten werken, tooneelen, die den acteurs gelegenheid geven tot spel, ook zonder dat één oogeblik de ontroering van het kunstwerk door den schrijver werd voorbij gezien voor éénzijdige tooneeltechniek. Ongetwijfeld stelt het stuk hoge eischen aan spel en regie; maar als het over beide kanten in bekwame handen was, dan zou men er ook gerust een heel seizoen van society-plays voor cadeau kunnen geven.

(HERMAN MIDDENDORP in „De Nieuwe Gids“).

Uitgave van „Hadi Poestaka“

Boekhandel en Uitgeversmaatschappij

Nobelstraat 20 Den Haag Tel. H. 474

OLYMPIA THEATER

Prins Hendrikplein 3 - Tel. M. 814

Elken Vrijdag nieuw afwisselend programma.

Doorlopende Voorstelling, aanvang 8 uur.

Plaatsbespreking kan per telefoon geschieden.

Adverteeren doet verkoopen.

**N.V. HOOGWERFF, CHABOT & VISSER'S
WIJNHANDEL**

Hoofdkantoor : ROTTERDAM, Jufferstraat 21c - Tel. 1155

Filiaal : 'S-GRAVENHAGE
Noordwal 4, Tel. 2461

Filiaal : ARNHEM
Eusebiusb. singel 1a, Tel. 195

Mededeelingen.

Van de Redactie-Commissie :

Het Hoofdbestuur der Posterijen en Telegrafie verzoekt ons de aandacht te vestigen op een nieuwe uitgave van het tarievenboekje voor de Posterijen. De wijzigingen, voornamelijk in den internationalen dienst, welke met ingang van 1 Januari 1922 ingevolge de overeenkomsten van Madrid ingaan, maakte het wenschelijk voor het publiek een nieuwe uitgave, bijgewerkt tot op heden, beschikbaar te stellen. Evenals de vorige oplage, is de prijs op 10 cent gesteld.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging :

**WERKKRACHTEN TEN BEHOEVE DER
KOLONIËN.**

Oost- en West-Indische werkgevers hier te lande worden uitgenoodigd om, wanneer in de vervulling van betrekkingen moet worden voorzien, hiervan mededeeling te doen aan het Informatiebureau der Vereeniging „Oost en West“, Heulstraat 17, Den Haag.

Den leden wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger den heer A. J. Gooszen, Landrechter te Solo (Java).

Op de leeszaal, Heulstraat 17, ligt voor belangstellende leden ter kennismaking het Jaarboek van het Mijnwezen in Nederl. Oost-Indië 1918, Algemeen gedeelte (uitgaaf van het Min. v. Koloniën).

Mutaties van 28 Dec. '21 tot 3 Jan. 1922.

Aan de Nieuwe Leden.

Een goed begin. Het jaar 1922 zet met onderstaand lijstje van nieuwe leden, goed in. Welkom als lid van Oost en West! Tracht nu ook nog Uw goed voorbeeld navolging te doen vinden bij vrienden en bekenden die nog geen lid der Vereeniging zijn.

Nieuwe Leden.

- J. M. Nolen, Luit.-Kolonel N.-I. L., Den Haag, Laan van Meerdervoort 414, f 5.
- W. A. Braspot, Luitenant Inf. N.-I. L., Den Haag, Schuytstraat 312, f 5.
- P. A. Cox, Luitenant Inf. N.-I. L., Den Haag, Fahrenheitstraat 659, f 5.
- D. H. Hardenberg, Luitenant Inf. N.-I. L., Den Haag, Blois van Treslongstraat 49, f 5.
- Th. J. Heitink, Luitenant Art. N.-I. L., Den Haag, Joh. Camphuisstraat 294, f 5.
- F. Mollinger, Luitenant Inf. N.-I. L., Den Haag, van Beuningestraat 90, f 5.
- N. Waalewijn, Luitenant Art. N.-I. L., Den Haag, Valkenboschlaan 80, f 5.
- F. H. ter Meulen, Luitenant Inf. N.-I. L., Den Haag, Iep-laan 13, f 5.
- J. Th. G. van Boldrik, Luitenant Art. N.-I. L., Den Haag, Daguerrestraat 130, f 5.
- J. C. Borgen, Luitenant Inf. N.-I. L., Utrecht, Voorstraat 15bis, f 5.
- M. Bouman, Luitenant Inf. N.-I. L., Teteringen, Parkstraat 22, f 5.
- C. P. M. M. Bogaerts, Luitenant Inf. N.-I. L., Breda, Academie Singel 2a, f 5.
- L. P. J. Savalle, Ritmeester N.-I. L., Leeraar K. M. A., Breda, Ridderstraat 10a, f 5.
- H. J. Veenendaal, Luitenant Inf. N.-I. L., Helmond, Station, f 5.
- A. Mol, Luitenant Inf. N.-I. L., Nieuw-Helvoet, Rijksstraatweg 285, f 5.
- J. R. Soesman, Luitenant Inf. N.-I. L., Bandoeng, D. v. O., f 5.
- H. E. van Hogezaand, Luitenant Inf. N.-I. L., Bandoeng, D. v. O., f 5.
- E. J. Lindner, Luitenant Art. N.-I. L., Bandoeng, D. v. O., f 5.
- B. A. v. Gulik, Luitenant Inf. N.-I. L., Bandoeng, D. v. O., f 5.
- C. H. M. van Wieringen, Luitenant Inf. N.-I. L., Bandoeng, D. v. O., f 5.
- J. A. Scheffelaar, Luitenant Inf. N.-I. L., Bandoeng, D. v. O., f 5.

- G. J. de Vries, Luitenant Inf., Bandoeng, D. v. O., f 5.
- J. W. Ebbink, Majoor Inf. N.-I. L., Nijmegen, Berg en Dalsche Weg 23, f 5.
- S. A. Geensen, Onderwijzer O. E. L. O. in Oost-Indië, Yerseke (Zeeland), f 5.
- W. van der Valk, Hoofdopziener 's Lands Mijndienst, Den Haag, van Speijkstraat 173, f 5.
- Raden Mas Sarsito, Technisch Student, Delft, Lipkenstraat 7, f 2.50.
- Mevrouw C. van Heumen, Leur (Noord-Brabant), f 5.
- Mevrouw Meijer-Vastenau, Teteringen, Zandberglaan 14, f 5.
- Mevr. Wed. J. P. Michiels, Teteringen, Ginnikenweg 89, f 5.
- Mevr. Wed. C. L. Tausent, Ginneken, Wilhelminastraat 69a, f 5.
- Mevrouw Cenin, Ginneken, Raadhuisstraat 10, f 5.
- J. F. A. C. Mol, Breda, Sophiastraat 14, f 5.
- Pangeran Adipati H. P. Prangwadono, Mangkoenegarano Solo.
- Mej. A. H. Kok, Commies P. en T. met verlof, Bussum, Singel 84b, f 5.

Afschrijven.

- A. H. Wegerif Gzn., Apeldoorn, Regentesselaan 11.
- A. C. van der Schroeff, Velp, G. Hoofdstraat.
- B. A. Kwast, Leeraar Handelsschool, Groningen, Noorderstationstraat 45.
- Dr. S. Meihuizen, Groningen, Boteringstraat 37.
- J. van Hoboken Azn., Koopman, Rotterdam, Parklaan 1.
- J. H. Veder, Rotterdam, Westerkade 5.

Adresveranderingen.

- L. G. H. van Lingen, Commies Redacteur Dep. v. O. en E. Den Haag, van: Kranenburgweg 38 naar: Frederik Hendriklaan 120.
- O. Horst, Controleur B. B., Den Haag, van: Hooikade 57, naar: Dennenweg 58.
- Dr. A. N. van Praag, Arts, Den Haag, van: Statenplein 16 naar: Willem de Zwijgerlaan 11.
- Mevr. Wed. C. M. Laseur-Vielars, Den Haag, van: Sweelinkstraat 74 naar: de Ruijterstraat 7.
- J. Blackstone, Hoofding. B. O. W., Den Haag, van: Laan van Meerdervoort 428 naar: Daguerrestraat 148.
- F. J. Nellenstijn, Ingenieur, van: Bordeaux, Chateau Lambertom Coutras, naar: Den Haag, Kranenburgweg 3, p/a. Mevr. Schwing-Pijnacker Hordijk, f 5.
- H. Colijn, van: Den Haag, Nieuwe Parklaan 7, naar: Leersum, „De Hoogstraat“, f 5.
- W. H. Meijer, van: Breda, Baronielaan 153, naar: Ginneken, Gilzescheweg, „Huize Vrederust“.
- J. A. A. Lodewijks, oud-Luit.-Kol. Inf., van: Breda, Boschstraat 119a, naar: Teteringen, Koninginnestraat 5.
- E. W. Ph. M. Nittel, Chef Pandhuisdienst, van: Weltevreden naar: Leiden, Hotel Rijnland, p/a. J. H. M. Nittel, tijd. Insp. Bel., f 6.
- Mr. J. C. L. Cambier, Lid Raad v. Justitie, van: Semarang naar: Soerabaya.
- Dr. J. B. Kothoff, Leeraar H.B.S., van: Weltevreden naar: Bandoeng.
- J. M. C. Parisius, Amsterdam, van: 2de Hugo de Grootstraat 101 naar: Brederodestraat 17a.
- J. Hofstra, Hoofd Inl. Hoofdschool, van: Den Haag, Hobbemastraat 308, naar: Scheveningen, Kanaalweg 61.
- Dr. W. A. Wiemer, Off. v. Gez. 1e klasse, van: Nijmegen, Groesbeekscheweg 92, naar: Bandoeng, D. v. O.

**Opgave van Leden der Vereeniging „Oost en West“, die zich beschikbaar stellen voor het geven van
privaatlessen in Indische Talen, Staats-
en Strafrecht.**

- A. H. J. G. WALBEEHM, Witte Rozenstraat 54, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
- Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering. — Madoereesch. — Javaansch. — Maleisch.
- J. J. F. SCHREUEL, Gepens. Assist.-Resid., Vogelkersstraat 1, Den Haag. — Maleische taal en letterkunde.
- A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (grammatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
- H. J. VERMEER, 1e v. d. Boschstraat 91, Den Haag. — De Maleische omgangstaal voor de praktijk.
- A. LAFEBER, Doctorandus in de Indische Letteren, Nicolaas Tulpstraat 88, Den Haag. — Beginselen van Sanskrit en Pali; van Arabisch en Perzisch; verder Vergelijkende Taalkunde der Maleisch-Polynesische talen; Oud-Javaansch, Javaansch, Madoereesch, Soendaneesch, Balineesch, Maleisch, Bataksch, Atjehsch, Boegineesch en Makassaarsch, Rotineesch, Tontemboansch.

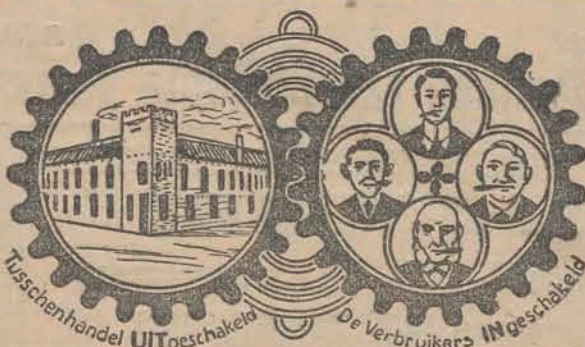
Leden, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage en Secretaris afdeeling Den Haag Laan van Meerdervoort 187.

Fa. Wed. H. VAN GEMERT & Zn. - Havana-Sigarenfabrieken - BEST (N.-Br.), Holland

EENIG ADRES VOOR LEVERING VAN SIGAREN RECHTSTREEKS AAN PARTICULIEREN

Het succes, dat wij reeds jaren hier in Holland hadden door onze sigaren rechtstreeks te verkoopen aan de Verbruikers en dat wij door onze aanbiedingen hier in Holland dikwijls ook vele bestellingen ontvingen voor het leveren van sigaren aan familieleden of bekenden in Ned.-Indië, hebben ons op het idee gebracht aan de Particuliere Adressen in Ned.-Indië op dezelfde wijze onze offerte in te zenden, als wij in Holland doen.

Al onze Afnemers zijn overtuigd, dat de sigaren, welke door ons tegen fabrieksprijzen worden afgeleverd, zeer concurrerend zijn, daar elke tusschenhandel wordt uitgeschakeld en de winsten, welke de tusschenhandel zou maken, den verbruiker ten goede komt, bedragen voor Holland 25 à 30 %. Nog belangrijker is zulks voor H.H. Rookers in Ned.-Indië, daar niet alléén Reizigers en Tokhouders (in Holland Winkellers), doch ook IMPORTEURS worden uitgeschakeld, indien men

zelf z'n sigaren rechtstreeks gaat importeeren. Door Uwe benoogde sigaren rechtstreeks van onze fabriek te betrekken, zult U zich minstens 40 pCt. bevoordeelen. Wij raden U daarom aan eene proef te nemen met ons fabriekaat en zijn wij ervan overtuigd, dat U geregeld afnemer van onze sigaren zult worden.

Blijvende relaties te winnen is ons doel en garandeeren wij U steeds prompte bediening en onovertroffen kwaliteit.

Tracht steeds met Uwe Vrienden en Kennissen eventueele bestellingen te combineeren om aanspraak te kunnen maken op punt 2 onzer leveringsvoorwaarden waardoor U 7 pCt. korting kunt genieten van het factuurbedrag.

VRAAGT ONZE GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT No. 4, WELKE GRATIS EN FRANCO WORDT TOEGEZONDEN

Vereeniging „OOST en WEST”.

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden. Ouders of Voogden van alle landaarden in Oost- en West-Indië, die gratis hulp wenschen voor het zoeken van kamers of kosthuizen, voor afhaken van boord, voor toezicht op de studie, voor beheer van gelden, enz. ten behoeve van hun kinderen of pupillen, kunnen zich — onder opgave van de noodige gegevens — wenden tot het Bureau der Gedelegeerden der Studie-Commissie. Adres: Prins Mauritsplein 23, Den Haag.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekende op elk gebied aan personen van Indië komende of aankomende met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag. Gelegenheid voor Studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië tot logeeren, koffiedrinken en dineeren; logeeren f1.50, noenmaal f0.75 en diner f1.—. Aanvragen te richten aan den heer J. C. HIETINK, Directeur.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan”, van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

- a. 1. Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn. (Tweede druk). Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
- 2. Onze Oost. II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER. Prijs: f 0.05 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
- b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
 - 1. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
 - 2. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN. Prijs: f 0.50 en f 0.06 frankeerkosten.
- c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.
 - No. I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 - No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuker-Industrie. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - No. III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
 - No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - No. VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 - No. VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - No. IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (2de verb. druk). Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - No. X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoon dienst in Nederl.-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 - No. XI. De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N-Indië. Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
- d. Emancipatie-Toespraak door TH. A. C. COMVALIUS. Prijs: 1 ex. f 0.25, porto f 0.04.
- e. „Ontwaakt”. Ter nagedachtenis aan CORN. W. BLIJF, door TH. A. C. COMVALIUS te Paramaribo. Prijs: f 1.50.

N.B. Beleeft verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer A. J. GOOSZEN, Solo, residentie Soerakarta, Java.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau Laan van Meerdervoort 187, zijn van 10—12 en van 2—4 uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

- Muziek- en Zanglessen.
- Teeken- en Schilderlessen.
- Lessen in Moderne Talen.
- Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.
- Opleiding admittie examen H.B.S. en Gymnasium.
- Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.
- Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
- Dame als Hoofd — of Hulp in de huishouding.
- Kinderjuffrouw in Indië.
- Indische Massage en Manicure, uitsluitend voor Dames en Kinderen.
- Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag. Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de Opvoeding van kinderen, omtrent Hotels, Pensions, Inrichting, Medische Hulp, Onderwijs, enz.

Fabriek van INDISCHE UITRUSTINGEN

Eigen Kofferfabriek

G. KERNER & Co.

BATAVIA DEN HAAG SOERABAIJA
Stationsweg 78 - Tel. H. 1038

Alle goederen worden onder garantie geleverd. Eventueele vergissingen worden aan onze filialen in Indië kosteloos hersteld.

VLEUGELS, PIANO'S KUNSTSPELPIANO'S — ORGELS —

REPARATIE - STEMMEN - RUILEN

Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG
BOEKHORSTSTRAAT 149 - TEL. H 2051

COMPLETE MEUBELERING BEHANGERIJ

Centraal Meubelmagazijn

= „DUINOORD” =

Reinkenstraat 25 DEN HAAG Tel. H. 2624

STOFFEERDERIJ NEUBELMAKERIJ

De Haagsche Broodfabriek.

„Theario”

Fabriek en Kantoor:

Bilderdijkstraat 139

LUXEBROOD- EN BESCHUITFABRIEK

met speciale afdeling

BANKETBAKKERIJ.

Eigen winkels in alle deelen der stad.

Zij staat sedert 1909 voortdurend onder controle van het Station voor Maalderij en Bakkerij te Wageningen.

Leverancier van H. M. de Koningin.

Maison de Bonneterie

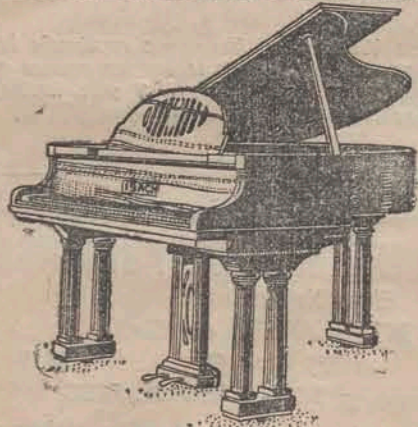

Leverancier van H. M. de Koningin.

DEN HAAG, Buitenhof-Groenmarkt.

AMSTERDAM, Kalverstraat-Rokin.

Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

Wereldmerk IBACH.

L. C. JACOBI

's-GRAVENHAGE SOERABAYA
Regentesselaan 123, Tel. M. 1403

Wendt U voor
**Koop, Huurkoop, Verhuur
Inruilen, Repareeren, Stemmen
Transport**
tot bovenstaande in Nederland en Buitenland het
meest bekende adres.
GROOTSTE voorraad, BESTE merken.

J. P. G. NICOLAI & ZOON

HOF-KLEEDERMAKERS

Dr. Kuiperstraat 2 Tel. H. 3146
's-GRAVENHAGE

Hof-, Rijks- en Gemeentelieferanciers

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.

Geregelde mail-, passagiers- en
vrachtgoederendienst

tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen
Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en
Australië.

Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij
de Directie te Amsterdam en te Batavia.

Nederl. Stoomvaart-Maatschappij „OCEAAN”

Directie: Prins Hendrikkade 145, AMSTERDAM

Holland-Nederlandsch-Indië
Vice-Versa

Agenten: MEYER & Co's SCHEEPVAART-MAATSCHAPPIJ
AMSTERDAM-ROTTERDAM.

Zeebaboe's en Jongens

beschikbaar.

Te bevragen in „PERSINGGAHAN”

Advies-Bureau en Tehuis voor Nederl.-Ind. Bedienden
v. Boetzelaerlaan 2 - Tel. Sch. 248

Verkrijgbaar bij den Boekhandel:

DE INDISCHE RIJSTTAFEL.

Recepten van een Indisch Kokki.
BEWERKT VOOR HOLLAND
DOOR

FRANÇOIS BLOM,

Schrijver van „De Moderne Kookkunst”,

4de DRUK.

Prijs: ingenaaid. f 1.00

A. SCHRÖDER & Co.

Groenmarkt.

Winter-
Sport } Artikelen.

WANNEER GIJ

Dames- of Heeren-Kleeding wilt laten
Oppersen, Repareeren, Keeren, Moder-
niseeren, Vermaken, opnieuw Voeren,
onzichtbaar Stoppen, kortom wat gij
maar wilt, ga dan naar

Kleermakerij „UNICUM”

Anna Paulownastraat 30a, Tel. 4947
DEN HAAG

De prijs wordt steeds VOORUIT bepaald.

Pianos
en vleugels
DUCANOLA
NON PLUS ULTRA
F. A. C. F. VAN DER DOES
LANGE HOUTSTRAAT 9
DEN HAAG
BRED-MAASTRICHT
Vraagt
catalogus

Naamlooze Venneotschap Luxe-Auto Verhuuronderneming

voorheen P. J. JANSEN.

Eenig adres: Koninginnegracht 10.
(over Hoofd-Ingang Dierentuin)
te 's-Gravenhage.

Men lette op de Tel.-Nos. H 851 en H 852

Auto's voor Trouwgelegenheden
... .. en Maand-Auto's

Dag en Nacht geopend

P. B. VAN MOORSEL & Co

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Terzestraat 5-6 - Telefoon 2698 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het meubi-
leeren en stoffeeren van woningen

Holland-Canada Hypotheekbank

's-Gravenhage - Winnipeg

Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te 's-Gravenhage; J. G. COSTER te Winnipeg.

Drukkerij ten Hagen

levert tegen billijken prijs drukwerk,
dat aan bijzondere eischen voldoet.